

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU
Ulusal Hesaplar Dairesi Başkanlığı

TÜRKİYE ULUSAL HESAPLAR SİSTEMİ'NDE
SNA-2008 ve ESA-2010'un UYGULANMASI
ve
ANA REVİZYON

Aralık 2016

AMAÇ

Bu dokümanın amacı, Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü (UNSD) tarafından güncellenen, birkaç ülkede tam olarak uygulanmaya başlayan 2008 Ulusal Hesaplar Sistemi'nin (*System of National Accounts, SNA-2008*) ve Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) tarafından güncellenen, Avrupa Birliği Üye Ülkelerinde uygulanmaya başlayan 2010 Avrupa Hesaplar Sistemi'nin, (*European System of Accounts, ESA-2010*) ülkemizde de uygulanması, hesapların geliştirilmesi, baz yılının değiştirilmesi ve geçmiş yılların güncellenmesi çalışmalarının detaylı bir şekilde açıklanmasıdır.

İÇİNDEKİLER

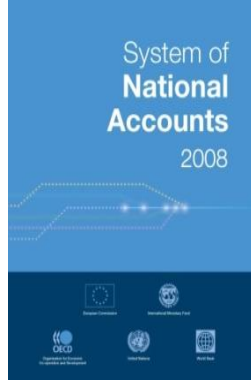
BÖLÜM 1: GİRİŞ	1
ULUSAL HESAPLAR SİSTEMİ	1
ULUSAL HESAPLAR SİSTEMİ'NDEKİ DEĞİŞİKLİKLER	1
ANA REVİZYONUN GSYH 'YA ETKİSİ	2
HESAPLAMA YÖNTEMLERİ	3
ÜRETİM YÖNTEMİYLE GAYRİSAFİ YURTİÇİ HÂSILA	3
HARCAMA YÖNTEMİYLE GAYRİSAFİ YURTİÇİ HÂSILA	4
GELİR YÖNTEMİYLE GAYRİSAFİ YURTİÇİ HÂSILA	5
BÖLÜM 2: UYUM VE HESAPLARIN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN YAPILANLAR	6
ARZ-KULLANIM ve GİRDİ-ÇIKTI TABLOLARININ HAZIRLANMASI	6
ULUSAL HESAPLAR SİSTEMİ'NDE ANA REVİZYON	8
KULLANILAN, GÜNCELLENEN VE YENİ EKLENEN VERİ KAYNAKLARI	9
TÜİK Arz Kullanım Araştırması	9
TÜİK İş Kayıtları Sistemi (İKS)	9
Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) Verileri	9
Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Verileri	9
Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Verileri	10
Kâr Amacı Olmayan Kuruluşlar (KOK) Verileri	10
TÜİK Prodcum İstatistikleri	10
TÜİK Yıllık İş İstatistikleri	10
TÜİK Araştırma-Geliştirme (AR-GE) İstatistikleri	10
TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması	11
TÜİK Gelir Yaşam Koşulları Araştırması	11
TÜİK Hanehalkı Bütçe Araştırması	11
TC. Merkez Bankası (TCMB) Ödemeler Dengesi İstatistikleri	11
TÜİK Fiyat İstatistikleri	12
TÜİK Tarım İstatistikleri	12
Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (MGM) Devlet Mali İstatistikleri	12
Hazine Müsteşarlığı (HM) Sigortacılık İstatistikleri	12
Ürün Üzerindeki Vergiler ve Sübvansiyonlar	13
Dış Ticaret İstatistikleri	13
Turizm İstatistikleri	14
Nüfus ve Demografi İstatistikleri	14
BÖLÜM 3: YENİ OLUŞTURULAN HESAPLAR	14
BAĞIMSIZ YILLIK HESAPLAR	14
KURUMSAL SEKTÖR HESAPLARI	15
MALİ OLMAYAN ŞİRKETLER SEKTÖRÜ (S.11)	16
MALİ ŞİRKETLER SEKTÖRÜ (S.12)	17
DEVLET HESAPLARI (S.13)	17
AŞIRI AÇIK PROSEDÜRÜ (EDP) TABLOLARI	18
HANEHALKI SEKTÖRÜ (S.14)	18
Üreticiler Olarak Hanehalkları	18
Kendi Nihai Kullanımları İçin Üretim Yapan Hanehalkları	19
HANEHALKINA HİZMET EDEN KÂR AMACI OLMAYAN KURULUŞLAR (S.15)	19

DIŞ ÂLEM (S2)	20
GELİR YÖNTEMİYLE HESAPLAR	21
BÖLGESEL HESAPLAR ve İLLERE GÖRE TAHMİNLER	22
Hesaplamalarda kullanılan veri kaynakları	22
Bölgeselleştirme yöntemleri	23
Bölgesel Gayrisafi Yurt içi Hâsıla Hesaplamaları	24
Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık (NACE Rev.2 Kısım A)	25
Finans ve Sigorta Faaliyetleri (NACE Rev.2 Kısım K)	25
Gayrimenkul Faaliyetleri ve İzafi Kira (NACE Rev.2 Kısım L)	25
Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik (NACE Rev.2 Kısım O)	25
Ev içi çalışan personelin işvereni olarak hanehalkları (NACE Rev.2 Kısım T, Bölüm 97)	26
BÖLÜM 4: HESAPLARDA YAPILAN GELİŞTİRMELER.....	26
ULUSAL HESAPLARDA SABİT DEĞERİN HESAPLANMASI	26
Zincirleme Bağlantı Yöntemleri	26
Yıllık çakışma/bağlantı yöntemi (Annual overlap method-AO);	27
Bir dönemin çakışması yöntemi (One quarter overlap-QO);	27
Yıl üzerinden bir önceki yılın aynı dönemiyle bağlantı yöntemi (Over the year-OTY);	27
Dönemsel Ulusal Hesaplarda Kullanılan Zincir Bağlantı Yöntemi	28
Kullanılan Sabit Hesaplama Yönteminin Önemli Özellikleri	28
GÖZLENEMEYEN EKONOMİ (KAYIT DIŞI ve DİĞERLERİ) TAHMİNİ.....	29
DOLAYLI ÖLÇÜLEN MALİ ARACILIK HİZMETLERİ (FISIM) İÇİN YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER.....	30
ARAŞTIRMA-GELİŞTİRME (AR-GE)	31
SİGORTA HASAR PRİM ÖDEMELERİNİN UYARLANMASI	32
KENDİ HESABINA YAZILIM	34
İZAFİ KİRA.....	36
ÜRÜN ÜZERİNDEKİ VERGİLER (D.21)	38
ÜRÜN ÜZERİNDEKİ SÜBVANSİYONLAR (D.31).....	40
SABİT SERMAYE OLUŞUMU	41
SABİT SERMAYE TÜKETİMİ	42
STOK DEĞİŞMELERİ	42
BÖLÜM 5: DÖNEMSEL HESAPLARDA YAPILAN GELİŞTİRMELER.....	43
EK-1: ULUSAL HESAPLAR SİSTEMİ'NDE KULLANILAN SINIFLAMALAR	54

BÖLÜM 1: GİRİŞ

ULUSAL HESAPLAR SİSTEMİ

Ulusal Hesaplar Sistemi, belirli bir dönem içinde, bir ülkenin ekonomik ve mali faaliyetlerinin, bileşenlerinin ve bunlar arasındaki ilişkilerin ölçülmesi için oluşturulmuş bir sistemdir. Bu sistem, ülkenin üretim gücünü, üretimden yarattığı katma değeri, devletin ve hanehalklarının tüketimini, yatırımlarını, diğer ülkelerle ekonomik ve mali ilişkisini, üretimle uğraşanların elde ettikleri gelirleri anlamlı ve tutarlı bir şekilde gösteren hesaplar bütünüdür. Sistem’de tahmin edilen temel büyüklüklerin en önemlisi ve odak noktası *Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla*’dır (GSYH).

İlk defa Birleşmiş Milletler tarafından geliştirilen 1953 Ulusal Hesaplar Sistemi (*System of National Accounts*, **SNA**), 1968, 1993 ve 2008 yıllarında güncellenmiştir.

Avrupa Birliği İstatistik Ofisi de bu sistemle uyumlu olan, fakat özellikle sunum ve tablo olarak daha çok kendi üye ülkelerine hitap eden Avrupa Bölgesel ve Ulusal Hesaplar Sistemi’ni (*European System of Accounts*, **ESA**) ilk defa 1975 yılında geliştirmiş, 1979, 1995 ve 2010 yıllarında güncellemiştir. Ülkemizde hesaplamalar bu *Sistemlere* uygun olarak yapılmaktadır.

Mevcut serinin güncellenmesi çalışmaları 2012 yılında başlatılmış ve Aralık 2016 tarihi itibarıyla tamamlanmıştır. Güncelleme çalışmalarında veri kaynakları olabildiğince **uyumlaştırılmış idari kayıtlara dayandırılmış ve kendi sistemimizdeki hesaplara entegre edilmiştir.**

ULUSAL HESAPLAR SİSTEMİ’NDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

2013 yılından itibaren birkaç ülke tarafından uygulanmaya başlayan SNA-2008’in ve Ekim 2014 tarihinden itibaren Avrupa ülkeleri tarafından uygulanmaya başlayan ESA-2010’un ülkemizde de uygulanması için çalışmalar 2013 yılında bir **yol haritası** (road map) hazırlanmasıyla başlatılmış ve uzun süredir yapılamayan Arz-Kullanım Araştırmasıyla devam etmiştir. Bu araştırmada yeni sistemin standartlarına yönelik sorular sorulmuş, bugüne kadar yapılmayan Bağımsız Yıllık Hesaplar, Kurumsal Sektör Hesapları ve Bölgesel Hesaplar için sistematik bir yapı oluşturulmuştur. Bu araştırmayla birlikte idari kayıtların kullanımının artırılması için Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TC. Merkez Bankası, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu gibi paydaş kurumlarla birlikte çalışılmaya başlanmış, idari kayıtların derlenme zamanı, sınıflaması ve kullanılabilirliği geliştirilmiş ve düzenli bir yapı oluşturulmuştur.

SNA-2008’in ve ESA-2010’un uygulanması ve yapılan hesaplamaları geliştirilmesi çalışmaları (*Ana Revizyon*) birlikte yürütülmüştür. Bu durum birçok ülkede de benzer şekilde yürütülmüştür. Bu çalışmalarda değişen ve geliştirilen konular şunlardır;

- Cari harcama olan 'AR-GE' harcamalarının yatırım harcaması olması,
- Cari harcama olan 'Askeri Silah Sistemleri' harcamalarının yatırım harcaması olması,
- Sigortacılık sektörü hesaplama yönteminin değiştirilmesi (sigorta faaliyetleri için düzeltilmiş hasarın hesaplanarak sisteme eklenmesi),
- Merkez Bankası'nın çıktı hesabının değişmesi,
- Devlet ve kamu kavramları arasındaki belirsizliklerin giderilmesi,
- Devlet sınıflamasının güncellenmesi,
- Aktif sınıflamasının değişmesi,
- Mali şirketler sektörü sınıflamasının detaylandırılması,
- İşlem gören mallara yönelik işlemlerin Ödemeler Dengesi (BoP6) ile uyumlu olması,
- FISIM hesaplama yönteminin değiştirilmesi,
- Kendi hesabına geliştirilen yazılımların sisteme eklenmesi,
- Kayıt dışılık hesabının işgücü girdi yaklaşımı kullanılarak geliştirilmesi,
- İzafi kira hesaplama yönteminin değiştirilmesi,
- Sabit sermaye tüketiminin hesaplanmasının değiştirilmesi,
- Tarım sektöründe hesapların geliştirilmesi,
- Kâr amacı olmayan kuruluşların hesaplarının geliştirilmesi,
- Yeni veri kaynaklarının hesaplarla uyumlaştırılması ve hesaplara entegre edilmesi

olarak sıralanabilir.

ANA REVİZYONUN GSYH 'YA ETKİSİ

1998 bazlı GSYH serisi ile 2009 bazlı serisi arasında 2012 yılında % 10,79'luk seviye farkı bulunmaktadır. Farkın kaynakları aşağıda yer alan tabloda sunulmuştur. ESA 2010 geçişinden kaynaklanan fark yaklaşık % 1.02 olmuştur. ESA 2010/SNA 2008 geçişinde AR-GE, Kendi hesabına yazılım, uyarlanmış sigorta hasar prim ödemelerinin toplam etkisi % 0.72 olmuştur. Ayrıca AR-GE ve Kendi Hesabına Yazılımların sermayeleştirilmesi sebebi ile, sabit sermaye tüketimi ilgili kalemler için hesaplanmıştır. Bu durum maliyet yönünden üretim-katma değer hesaplaması yapılan Genel Devlet hesaplarına da etki etmiştir. Bu etki Genel Devlet hesabında yer alan alanda sunulmuştur.

Farklılıkların Kaynakları		
KAYNAK		Fark (%)
Dolaylı Ölçülen Mali Aracılık Hizmetleri		0,21%
Genel Devlet		2,87%
ESA 2010/SNA 2008 Geçiş Sebebi ile Fark	AR-GE	0,40%
	Kendi Hesabına Yazılım	0,29%
	Uyarlanmış Sigorta Hasar Prim Giderleri	0,04%
	TOPLAM	0,72%
URUN ÜZERİNDEKİ VERGİLER		0,60%
TARIM		0,74%
İZAFİ KİRA/KİRA		-0,88%
Sabit Girdi Çıktı kullanılmasının etkisi		-1,44%
Ölçüm Sorunlarından Kaynaklanan Fark		7,97%
Toplam Fark		10,79%

HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

ÜRETİM YÖNTEMİYLE GAYRİSAFİ YURTIÇİ HÂSILA

Üretim yöntemiyle Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla (GSYH), bir ekonomide yerleşik olan üretici birimlerin belli bir dönemde, ekonomik faaliyetleri sonucu yaratmış oldukları tüm mal ve hizmetlerin değerleri toplamından bu mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılan girdiler toplamının düşülmesi sonucu elde edilen değerdir. Bu yöntem de yurt içinde yaratılan katma değerlerin toplamı olarak GSYH'ya ulaşılmaktadır.

Üretim yöntemi ile GSYH tahminleri üçer aylık verilere dayanarak yılda dört kez dönemler itibariyle; cari fiyatlarla ve sabit fiyatlarla iktisadi faaliyet kollarına göre gerçekleştirilmektedir. Cari fiyatlarla hesaplamalar, hesaplama döneminde piyasada geçerli olan fiyatlarla yapılır. Sabit fiyatlarda ise zincirleme hacim değeri kullanılmaktadır.

Ulusal Hesaplar Sisteminde ve Üretim yöntemi ile GSYH hesaplamalarında, üretim tanımı ile üretim sınırı konusu önemli bir yer tutmaktadır. Üretim tanımı ve sınırları uluslararası sınıflamada yer alan ekonomik faaliyetlerle belirlenmiştir. Ulusal Hesaplar Sisteminde; piyasa üretimi (piyasa çıktısı), üreticilerin kendi nihai tüketimleri için yapmış oldukları üretim, piyasa dışı üretim olmak üzere üç tür üretim tanımı bulunmaktadır.

Piyasa üretimi, piyasada ekonomik olarak anlamlı bir fiyattan satmak amacıyla gerçekleştirilen üretimden oluşmaktadır. Piyasa üretimi aşağıdaki kalemleri içermektedir:

- a) Ekonomik olarak önemli fiyatlarla satılan ürün ve hizmetler,
- b) Takas edilen ürün ve hizmetler,
- c) Ayni ödemeler için kullanılan ürün ve hizmetler,
- d) Birim tarafından diğer birime ara girdi ya da nihai kullanım amaçlı olarak verilen ürünler,
- e) Tamamlanmış veya üretimi hala devam etmekte olan, envantere eklenen ürünler (hayvanların ve sebzelerin doğal olarak yetiştirilmesi ve alıcısı bilinmeyen tamamlanmamış yapılar dâhil).

Piyasa dışı üretim, diğer birimlere ücretsiz olarak ya da ekonomik olarak anlamlı olmayan fiyatlarla sağlanan üretimi kapsamaktadır.

Piyasaya yönelik mal ve hizmet üreten üreticilerin üretim değeri temel fiyatlar ile ölçülmektedir. Piyasa dışı üretim yapan üreticilerin üretim değeri ise maliyet esaslı yaklaşımına göre değerlendirilmektedir. Buna göre piyasa dışı üretim; üretimi gerçekleştirmek için kullanılan toplam ara tüketim değeri, işgücü ödemeleri, sabit sermaye tüketim değeri ve üretim üzerindeki net vergi büyüklüklerinin toplamından oluşmaktadır.

Üretim sınırı, ESA'da açıklandığı şekilde, bireysel ve kolektif mal ve hizmet üretimini, kendi nihai kullanımı için mal üretimini, konutların kullanımından elde edilen üretim değerini ve ücretli ev hizmetlileri istihdam ederek üretilen ev ve kişisel hizmetleri içermektedir. Bunların yanı sıra mali otoritelere bildirilmeksizin gerçekleştirilen üretim faaliyetlerini de kapsamaktadır. Sistemin yapısı gereği aynı hanehalkında üretilen ve tüketilen hizmetler sistem içerisine alınmamaktadır. Bu konuda hanehalkı uydu hesapları geliştirilerek, mal ve hizmet ayrımındaki detaylı hesaplar bu başlık altında analiz edilebilir.

Üçer aylık dönemler itibariyle GSYH hesaplamalarında kullanılan sınıflama, halen Avrupa Birliği'nde uygulanan, Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflamasıdır (**Statistical classification of economic activities in the European Community NACE Rev 2**).

Dönemsel tahminlerde, alfabetik kodla belirlenen başlıklardan oluşan ilk düzey (kısım düzeyinde) esas alınmaktadır. Dönemsel tahmin sonuçları, Avrupa Hesaplar Sistemi'nin (ESA) önerdiği şekilde ifade edilen düzeyde verilmektedir. Bu sınıflamaya göre dönemsel tahminlerde kapsanan faaliyet kolları aşağıda sıralanmıştır:

NACE Rev.2 İktisadi faaliyet kolları

- A. Tarım, ormancılık ve balıkçılık
- B. Madencilik ve taş ocaklığı
- C. İmalat sanayi
- D. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
- E. Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
- F. İnşaat
- G. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı
- H. Ulaştırma ve depolama
- İ. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
- J. Bilgi ve iletişim
- K. Finans ve sigorta faaliyetleri
- L. Gayrimenkul faaliyetleri
- M. Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
- N. İdari ve destek hizmet faaliyetleri
- O. Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik
- P. Eğitim
- Q. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
- R. Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor
- S. Diğer hizmet faaliyetleri
- T. Hanehalklarının işveren olarak faaliyetleri

GSYH tahminleri dönemler ve yıllar itibarıyla TÜİK tarafından yapılan anketlere ve idari kayıtlara dayalı olarak hesaplanmaktadır. Bu hesaplamalarda uluslararası hesap sistemi ve standartlar kullanılmaktadır.

Hesaplamalarda kullanılan fiyatlar

Temel fiyat, bir birim mal ya da hizmet üretimi ve satışı sonucunda üreticilerin eline geçen bedel olup bu bedelden satıcı tarafından ödenmesi gereken vergilerin çıkarılması ve sübvansiyonların eklenmesiyle elde edilen değerdir. Bu fiyata üretici tarafından ayrıca faturalandırılan herhangi bir taşıma bedeli hariçtir.

Üretici fiyatı, üretilen mal veya hizmetin bir birimi için üretici tarafından alıcıdan alınabilen miktardan alıcıya fatura edilmiş her türlü KDV veya benzer çıkarılabilir vergiler düşülerek ulaşılan değer olarak tanımlanabilir. Üretici tarafından faturalandırılmış her türlü taşıma bedelini hariç tutar.

Alıcı fiyatı, satın alan tarafından ürünler için gerçekte ödenen fiyattır ve ürün üzerindeki vergilerden sübvansiyonların çıkartılması ile elde edilir. Ancak, ürünler üzerinde uygulanan KDV gibi çıkarılabilir vergileri kapsamaz. Satın alan tarafından gerekli zaman ve yerde teslim alma işlemi için ayrıca ödenen herhangi bir taşıma maliyeti hariçtir.

HARCAMA YÖNTEMİYLE GAYRİSAFİ YURTIÇİ HÂSILA

Harcama yöntemiyle Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla, bir ekonomide belli bir dönemde tüketime ve yatırıma yönelik harcamalar ile ihracat, ithalat farkından oluşur. Harcama yöntemiyle GSYH

hesaplamalarının ana bileşenleri, hane halklarının nihai tüketimi, devletin nihai tüketimi, sabit sermaye yatırımları ve net ihracattır.

Ekonomide üretilen mal ve hizmetlerin bir kısmı ara malı olarak başka mal ve hizmetlerin bünyesine girerken, diğer kısmı da üretilen mal ve hizmetlerde tekrar yeni bir üretim işlemine konu olmadan nihai tüketime gider ve buna nihai kullanım denir. Tüketime konu olan mallar; dayanıksız ve dayanıklı tüketim malları ile yatırım mallarıdır. Üretilen mal ve hizmetlerin bir kısmı da ihraç edilmektedir.

Ulusal hesaplarda nihai harcama tahminleri alıcı fiyatlarıyla değerlendirilmektedir. Bundan dolayı nihai tüketim harcamaları, vergilerle birlikte ulaştırma ve ticaret marjlarını da içermektedir.

Harcama yöntemine göre GSYH bileşenleri, hem doğrudan hem de dolaylı olarak tahmin edilmektedir. Hanehalkı nihai tüketim harcamaları, toplam makine-teçhizatın gayrisafi sabit sermaye oluşumu ve özel sektör inşaat yatırımlarında dolaylı bir yöntem olan **mal akımı yöntemi** kullanılmaktadır. Doğrudan tahmin yöntemleri ise, hanehalkı nihai tüketiminin geri kalan kısmı, devletin nihai tüketim harcamaları, kamu sektörü gayrisafi sabit sermaye oluşumu ile mal ve hizmet ihracatı ve ithalatı için kullanılmaktadır

GSYH'nın en büyük harcama bileşenini oluşturan **hanehalkı nihai tüketim harcamaları**, mal ve hizmetlere ilişkin hanehalklarının yapmış olduğu harcamaları içermektedir. Hanehalklarının nihai tüketim harcamalarında Amaca Yönelik Bireysel Tüketim Harcamaları Sınıflaması (COICOP) kullanılmaktadır. Hanehalkı tüketim harcamalarının tahmini için, mal akımı yöntemi temel kaynaktır.

Devletin nihai tüketim harcamaları, devletin hizmetlerini yerine getirebilmek için istihdam ettiği personeline ödenen maaş-ücretler, ayni ve sosyal yardımlar ile bu hizmeti üretmek için diğer sektörlerden satın aldığı mal ve hizmetlere ilişkin harcamalardan oluşmaktadır. Devletin nihai tüketim harcamalarının hesaplanmasında kullanılan veriler, devletin bütçe hesaplarından alınmaktadır. Genel devlete ilişkin temel veriler, Maliye Bakanlığı'ndan elde edilmektedir.

Gayrisafi sabit sermaye oluşumu, bir üreticinin sabit aktifleriyle elde edişleri, eksi elden çıkışıları ve kurumsal birimin üretim faaliyetleriyle gerçekleşen üretilmeyen aktif değerine belirli ilavelerin toplam değeriyle ölçülür. Gayrisafi sabit sermaye oluşumunun en büyük kısmını maddi sabit aktifler oluşturmaktadır. Bu aktifler, makine-teçhizat ve inşaat olmak üzere iki alt grupta incelenmektedir. Sabit aktifler, bir yıldan fazla bir süre için üretim işleminde kullanılmaktadır.

Mal ihracat ve ithalatına ilişkin bilgiler, TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri'nden alınmaktadır. Hizmet ihracatı ve ithalatında ise Merkez Bankası Ödemeler Dengesi istatistiklerinden yararlanılmaktadır.

GELİR YÖNTEMİYLE GAYRİSAFİ YURTIÇİ HÂSILA

Gelir yöntemiyle Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla ekonomideki üretici birimlerin elde ettiği maaş, ücret gelirleri, işletme kârı ve devletin elde ettiği çeşitli vergi gelirlerinden oluşur. Her faaliyet kolunda mal ve hizmet üretim sürecinde yer alan üretici birimlerin üretim faktörlerine ödedikleri değerlerin toplamıdır.

Başka bir deyişle, gelir yöntemiyle GSYH, üretim ve ithalat vergileri (net), sabit sermaye tüketimi, işgücü ödemeleri ve işletme artığı bileşenlerinden oluşmaktadır.

Üretim ve ithalat üzerindeki vergiler, mal ve hizmetler üreticiler tarafından üretildiğinde, teslim edildiğinde, satıldığında ya da transfer edildiğinde onlar üzerinden ödenen ürün ve hizmetler üzerindeki vergiler ile mallar sınırları geçip ekonomik bölgeye girdiğinde veya hizmetler yerleşik olmayan birimler tarafından yerleşik birimlere teslim edildiğinde ödenecek olan ithalat üzerindeki vergileri ve resimleri içerir.

Sabit sermaye tüketimi muhasebe dönemi boyunca fiziksel yıpranma, normal kullanım dışı olma veya normal kaza zararı sonucu olarak bir üretici tarafından sahip olunan veya kullanılan sabit aktif stoklarının cari değerlerindeki düşme olarak tanımlanabilir.

İşgücü ödemeleri, muhasebe dönemi boyunca, girişim tarafından çalışanın yaptığı iş karşılığında, aynı ve nakdi olarak ödenen toplam karşılıklar olarak tanımlanmaktadır. Nakdi ya da aynı olarak ödenen maaş- ücretler ile İşverenler tarafından çalışanlar adına ödenen sosyal güvenlik katkılarından oluşmaktadır.

İşletme artığı, net katma değerden, çalışanlara yapılan ödemeler ve üretim üzerindeki vergilerin çıkarılması ve sübvansiyonların eklenmesiyle elde edilir. Katma değer içinde sermayenin payını ifade etmektedir.

BÖLÜM 2: UYUM ve HESAPLARIN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN YAPILANLAR

ARZ-KULLANIM ve GİRDİ-ÇIKTI TABLOLARININ HAZIRLANMASI

Arz-Kullanım ve Girdi-Çıktı (*Input-Output*) Tabloları, bir ekonomide üretilen ve kullanılan mal ve hizmetlerin ayrıntılı olarak analiz edilmesini sağlamaktadır. Tablolar, toplam ekonomiyi ortaya koymak için, tanım ve sınıflamalar arasında tutarlılık sağlayarak farklı kaynaklardan derlenen verilerle arz ve talep arasında bir denge oluşturmaktadır. Bu açıdan, Gayrisafi Yurt İçi Hâsılanın (GSYH) hesaplanması için en iyi araçlardır.

Bu tablolar, üretim sürecini, mal ve hizmetlerin (ürünlerin) kullanımını ve bu üretimden yaratılan gelirin detaylı bir analizini sağlar. Onların sistemdeki rolü, mal ve hizmetler hesabı ve sanayiler için hesapların kısaltılmış düzeniyle temel olarak ilgilidir. Sistem’de hesapların tümünü kapsayan kurumsal sektörlerin hesaplarının tam düzeni için, arz ve kullanım tabloları, onları takiben simetrik tablolar; Sistem’deki sanayi ve üretimleri, üretim ve gelirin yaratılması hesaplarının ve simetrik input-output tablosuna yol gösteren mal ve hizmetler hesabının ayrıştırılmasıyla analizlere daha detaylı bir zemin sağlamaya hizmet eder.

Bu tablolar, oldukça farklı istatistiksel kaynaklardan (sanayi anketleri, hanehalkı tüketim harcamaları araştırmaları, yatırım anketleri, dış ticaret istatistikleri vb.) elde edilen mal ve hizmet akımları istatistiklerinin tutarlılığını kontrol etmek için bir çerçeve sağlar. Sistem, kullanılan tanım ve sınıflandırmaların tutarlılığının sağlanması için, ekonomik istatistiklerin koordine çerçevesi gibi hizmet eder. Bu çerçeve, ulusal hesaplarda içerilen ekonomik verinin çoğunu hesaplamak için ve zayıf noktaları araştırmak için de uygundur. Bu, fiyat ve hacim ölçülerinin birleşik bir setinin hesaplanmasında, mal ve hizmetlerin akım değerlerinin fiyat ve hacimlere ayrıştırılması için özellikle önemlidir. Analitik bir araç olarak bu veri, nihai talep ve sanayi çıktı düzeyleri arasındaki bağlantıyı analiz etmek için makroekonomik modellerle uygun bir şekilde bütünleştirilir, birçok analitik amaç ve kullanıma hizmet eder. Ulusal hesaplama ve ekonomik analizlerde iki çeşit input-output tablosuna (veya matrisine) işaret edilir; **a.** Arz ve kullanım tabloları, **b.** Simetrik input-output tabloları.

Arz ve kullanım tabloları bazen dikdörtgen input-output tabloları, yapım ve kullanım tabloları, arz ve malların dağılımı olarak adlandırılır. Simetrik input-output tabloları; kare (input-output)

tablolar veya matrisler, Leontief tipi input-output tabloları (matrisleri) olarak da isimlendirilir. Kare simetrik tablolar üründen-ürüne veya sanayiden-sanayiye (üreticiden-üreticiye) olabilir.

Arz Tablosu, yurt içinde üretilen ve ithal edilen mal ve hizmetlerin arzını gösterir. Diyagonal gözelerdeki rakamlar sanayiler tarafından yapılan, birincil faaliyet üretimlerini, diğerleri ise ikincil faaliyet üretimlerini gösterir. Tablodaki satırlar ise ürünlerin arzını gösterir.

Arz tablosunda yurt içi üretim temel fiyatlarla, ithalat ise CIF (Cost, Insurance, Freight) fiyatlarıyla değerlendirilir. Değerleme matrisleri olarak tanımlanan ticaret ve taşımacılık marjları ve ürünler üzerindeki net vergiler, temel fiyatlarla arz tablosunun, alıcı fiyatlarıyla arz tablosuna dönüştürülmesinde kullanılır.

Kullanım Tablosu (alıcı fiyatlarıyla), ürünlere ve kullanım yerlerine göre, sanayilerin ara tüketim ve nihai kullanımlarını göstermektedir. Nihai kullanımlarda; hanehalkının nihai tüketim harcamaları, devletin nihai tüketim harcamaları vardır. Kullanım tablosunda, özel ve kamu gayri safi sabit sermaye oluşumu, stok değişimi ve ihracat da yer almaktadır. Ayrıca, çalışanlara yapılan ödemeler, üretim üzerindeki vergi *eksi* sübvansiyonlar, sabit sermaye tüketimi ve net işletme artığının yer aldığı katma değer unsurlarının kullanımlarını da göstermektedir.

Alıcı fiyatlarıyla kullanım tablosundan değerlendirme matrisinin (Ticaret ve taşımacılık marjları ve ürün üzerindeki net vergi matrisleri) çıkartılmasıyla temel fiyatlarla kullanım tablosu elde edilmektedir.

Kullanım tablosu, yurt içi üretim için kullanım tablosu ve ithalat için kullanım tablosu olarak ayrılır.

Yurt İçi Üretim için Kullanım Tablosu, toplam kullanım tablosundan ithalat kullanım tablosu çıkartılarak türetilmektedir. Tablo, yurt içi ara ürünler, ithal ara ürünler ve birincil girdiler (katma değer) açısından sanayilerin girdi gereksinimlerini belirler. Ayrıca, ara ürün kullanımı ve nihai kullanımlar için yurt içi ürünlerin kullanımını göstermektedir.

İthalat Kullanım Tablosu, ara tüketim ve nihai kullanımlar için ithal ürünlerin kullanımı hakkında bilgi vermektedir.

Ticaret ve Taşımacılık Marjları, kullanım tablosundaki ara tüketim ve nihai talep unsurlarınca satın alınan mallar için toptan ve perakende ticaret sektörleri ile malların taşınması için demiryolu, karayolu ve denizyolu taşımacılığı sektörlerine yapılan ödemeleri gösterir.

Ürün Üzerindeki Vergi Eksi Sübvansiyonlar: Ürün üzerindeki vergiler, üretilen veya işlem gören ve ithal edilen mal veya hizmetlerin her bir birimi için ödenen vergilerdir. Ürün üzerindeki sübvansiyonlar, ithal edilen ve üretilen mal veya hizmetlerin her bir birimi için ödenen sübvansiyonlardır. Ürün üzerindeki vergiler eksi ürün üzerindeki sübvansiyonlar, ürünlerin üzerindeki net vergileri gösterir.

Girdi-Çıktı Tabloları, Arz ve Kullanım Tablolarından elde edilir. Satır ve sütun sayısı eşit simetrik bir kare matris şeklindedir. Girdi-Çıktı Tabloları, arz ve kullanım tablolarından ürün, sanayi veya karma teknoloji varsayımları kullanılarak elde edilebilmektedir. Kullanılan varsayım gereği, Girdi-Çıktı Tablolarından elde edilen değerler Arz ve Kullanım Tablolarındaki değerlerden farklılık gösterebilmektedir. Girdi-Çıktı Tabloları, ekonominin yapısal analizi ve planlaması, üretimin analizi, talep yapısının analizi, fiyat ve maliyet analizi, ithalat ve ihracatın analizi, yatırımların analizi, verimlilik analizi, duyarlılık analizi ve etki analizi için kullanılmaktadır.

Yurt İçi Üretim Girdi-Çıktı Tablosu, Temel fiyatlarla yurt içi kullanım tablosundan sanayi teknoloji varsayımına dayalı üründen ürüne girdi-çıktı tablosu olarak türetilmektedir. Yurt içinde üretilen mal ve hizmetlerin hangi sanayiler ve nihai talep unsurları tarafından kullanıldıklarını göstermektedir.

İthalat Girdi-Çıktı Tablosu: İthalatı yapılan mal ve hizmetlerin hangi sanayiler ve nihai talep unsurları tarafından kullanıldığını göstermektedir.

Almon Yöntemi, ürün teknoloji varsayımı esasına dayanan ve üründen ürüne girdi-çıktı tablolarını derlemek için oluşturulan fakat elde edilen girdi çıktı tablolarında negatif değerlerin çıkmasını önlemek amacıyla kullanılan özel bir matematiksel algoritmadır.

Ulusal Hesaplar Sisteminin geliştirilmesi, sistemin revizyonu ve veri kalitesinin artırılması, güncel Arz ve Kullanım Tablolarının hesaplanması ile mümkündür. Bu kapsamda, 2013 yılında 20.274 girişim ile “2012 Arz ve Kullanım Tabloları Araştırması” gerçekleştirilmiştir. Anketten elde edilen bilgilerin yanı sıra, birçok farklı istatistiğe (Hanehalkı Anketleri, Dış Ticaret İstatistikleri vb.) ve veri kaynağına başvurulmuştur. Ayrıca GİB ve SGK’dan alınan idari kayıtların sisteme entegrasyonu sağlanmıştır.

2012 Arz ve Kullanım Tabloları oluşturulurken, Ulusal Hesaplar Sisteminde tam kapsamı sağlamak amacıyla Ulusal Hesaplar Sistemi (SNA-2008) ve Avrupa Hesaplar Sistemi’ne (ESA-2010) uyum sağlanmıştır. Tablolarda, sanayi grupları için Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması NACE Rev.2 ve ürün grupları için Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistikî Sınıflaması CPA-2008 kullanılmıştır. Tabloların ayrıntı düzeyi, Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi A64 (64 sanayi - 64 ürün) olarak oluşturulmuştur. 2012 Arz ve Kullanım Tablolarından hareketle; temel fiyatlarla ve alıcı fiyatlarına dönüştürülmüş arz tablosu, temel fiyatlarla ve alıcı fiyatlarıyla kullanım tablosu, ticaret ve taşımacılık marjları, ürün üzerindeki net vergiler, ithalat kullanım tablosu, temel fiyatlarla yurt içi üretim için kullanım tablosu, temel fiyatlarla üründen-ürüne girdi-çıktı tablosu, temel fiyatlarla ithalat girdi-çıktı tablosu ve temel fiyatlarla yurt içi üretim girdi-çıktı tablosu üretilmiştir. Arz ve kullanım tablolarının üründen-ürüne girdi-çıktı tablolarına dönüştürülmesi sürecinde, ürün teknoloji varsayımını kullanan Almon yöntemi kullanılmıştır.

ULUSAL HESAPLAR SİSTEMİ’NDE ANA REVİZYON

SNA-2008’in ve ESA-2010’un ülkemizde de uygulanması için çalışmaların başlatılmasıyla birlikte, Dönemsel Hesapların da aynı anda geliştirilmesi, geçmiş yılların revize edilmesi ve baz yılının değiştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır.

Bu durum birçok Avrupa Ülkesinde de benzer şekilde yürütülmüştür. Bu çalışmalarda Ülkemiz Ulusal Hesapları için geliştirilen önemli konular şunlardır;

- Yeni veri kaynaklarının hesaplarla uyumlaştırılması ve hesaplara entegre edilmesi,
- 2012 yılı için oluşturulan Arz-Kullanım Tabloları’ndan elde edilen yeni oranların kullanılması,
- GİB tarafından derlenen KDV Beyannamesi ve Geçici Vergi Beyannamesi’nden elde edilen verilerden dönemlik verilerin kullanılması,
- Ürün ve üretim üzerindeki vergiler netleştirilerek, zaman düzeltmesinin yapılması,
- İşlem gören mallara yönelik işlemlerin Ödemeler Dengesi’yle uyumlaştırılması,
- FISIM hesaplama yönteminin değiştirilmesi,
- İzafi kira hesaplama yönteminin değiştirilmesi,
- Sabit sermaye tüketiminin hesaplanmasının değiştirilmesi,
- Tarım sektöründe hesapların geliştirilmesi,
- Kâr amacı olmayan kuruluşların hesaplarının geliştirilmesi.

Ayrıca, çalışmaların bundan sonra da düzenli bir şekilde yürütülebilmesi için plan yapılmış ve idari kayıtların kullanımı olabildiğince artırılmıştır. Revize süreci de TÜİK'in Revizyon Politikası kuralları gereğince yürütülecektir.

Avrupa Ülkeleri'nde de hem ESA-2010'un uygulanması hem de hesapların geliştirilmesi çalışmalarından elde edilen sonuçlar aşağıda tablo şeklinde sunulmaktadır. Bu ülkelerin ESA-2010'daki metodolojik değişiklikler ortalaması GSYH hesaplamalarında % 2.3, geliştirilen konular ise yaklaşık % 1.4 civarında bir artışa sebep olmuştur, ancak bu ülkelerden ulusal hesap istatistikleri açısından en gelişmiş olan Hollanda'nın artışı % 5.9, en küçüğü ise -%1.4 ile Lüksemburg'tur.

KULLANILAN, GÜNCELLENEN VE YENİ EKLENEN VERİ KAYNAKLARI

TÜİK Arz Kullanım Araştırması

SNA ile ESA'ya uyum ve ana revizyon çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen 2012 Arz ve Kullanım Tablosu Anketi'nde (AKA), ekonomik faaliyetlerin istatistiksel sınıflandırılmasında, NACE Rev.2'ye göre tüm piyasa faaliyetleri kapsamıştır. Bu çalışma örnekleme yöntemi ile yapılmış olup, her ekonomik faaliyette ciro ve girdilerin sektör içindeki payı belli bir eşğin üzerinde olan işyerleri tam sayım kapsamına alınmıştır. Ankette kullanılan istatistiksel birim girişimdir. Coğrafi kapsam tüm Türkiye'dir.

Bu çalışma için örnek hacmi toplam 20.274 girişim olarak tespit edilmiş olup bu girişimlerin %99,2'si (20.121 girişim) Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri kapsamında yer alan girişimlerdir. Radyo-TV kuruluşları kapsamında 47, Mali Aracı Kuruluşlar kapsamında ise 106 girişim ile Arz ve Kullanım Anketi gerçekleştirilmiştir.

TÜİK İş Kayıtları Sistemi (İKS)

İş Kayıtları Sistemi, TÜİK Kayıt Sistemleri Daire Başkanlığı tarafından, yasal olarak devlet tarafından kayıt altına alınan ve ekonomik faaliyeti ile Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla'ya (GSYH) katkıda bulunan tüm birimlerin; adres, kimlik, tabakalama değişkenleri ve demografik bilgilerinin, idari kayıtların kullanılması ile uluslararası standartlar tarafından belirtilen birim ve sınıflandırma tanımlarına uygun olarak güncel yapıda tutulduğu bir sistemdir. Ülkemizde ihtiyaç duyulan istatistik ve göstergelerin üretilmesini, yayımlanmasını ve dağıtımının sağlanmasında yapılacak tüm çalışmalar için İş Kayıtları referans kaynak teşkil etmekte olup, yeni seride ana çerçeve olarak kullanılmıştır.

Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) Verileri

Üretim Yöntemi ile Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla hesaplamaları için Gelir İdaresi Başkanlığından vergi kimlik numaraları ve faaliyetleri belirtilen girişimlerin faaliyet bazında toplulaştırılmış bir şekilde gelir tablosu, bilanço ve mizan bilgileri yıllık olarak KDV beyannameleri aylık olarak alınmıştır. Alınan verilere kurumsal sektör kodu, ESA akım kodu, faaliyet kodu ve ilgili diğer kodlar atanarak hesaplamalar yapılmıştır. Alınan veriler sistemin bütünlüğü içerisinde Kurumsal Sektör Hesapları ve Bölgesel Hesaplarda da kullanılmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Verileri

Sosyal Güvenlik Kurumunun 4-A ve 4-C kapsamında çalışanlara ait Aylık Prim ve Hizmet Bildirgeleri işyeri bazında alınmıştır. SGK verisi, iş kayıtları ile eşleştirilmiş ve işyerlerine iktisadi faaliyet kodu ve kurumsal sektör kodları atanmıştır. Elde edilen veri Gelir Yöntemi ile GSYH ve Bölgesel GSYH hesaplamalarında kullanılmıştır.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Verileri

Mali Şirketler (S.12) hesabının alt sektörü olan, Merkez Bankası (S.122) dışındaki Bankalara (Mevduat, Katılım ve Kalkınma Bankaları) ve Diğer Mali Aracılara (S.125) ilişkin ayrıntılı mizan verileri, Yurtiçi Şubeler, Yurtdışı Teşkilat ve Genel Konsolide ayırımında BDDK'dan alınmış ve sisteme entegre edilmiştir. Bu kapsamda yaklaşık 28.000 mizan kodu incelenerek ESA-2010 akım (işlem), CPA-2008 ürün, NACE Rev.2 faaliyet sınıflama kodları ve akımın hangi birimden hangi birime gerçekleştiğine ilişkin (kimden-kime) kodlamalar yapılarak hesaplara yansıtılmıştır.

Kâr Amacı Olmayan Kuruluşlar (KOK) Verileri

Kâr amacı olmayan kuruluşlar, mal veya hizmet üretimi amacı için oluşturulmuş yasal veya sosyal varlıklardır. Bunların statüsü, onları kuran, kontrol veya finanse eden birimlere gelir, kâr veya diğer mali kazanç kaynağı olmalarına izin vermemektedir. Kâr amacı olmayan kuruluşların (KOK) çoğunluğu, ekonomik olarak anlamlı olmayan fiyatlarda veya bedelsiz olarak diğer kurumsal birimlere mal veya hizmet sağlayan piyasa dışı üreticiler olmaktadır.

Hanehalkına Hizmet Eden Kâr Amacı Olmayan Kuruluşlar (HHKOK) ise KOK'un bir alt kümesidir ve bu sektörün kapsamı; Sendikalar, Mesleki Oda ve Borsalar, Siyasi Partiler, Spor Federasyonları, Dernek ve Vakıflardır. HHKOK sektörü için Devlet Mali İstatistikleri, SGK, Federasyonlar, Vakıflar Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı ve TÜİK tarafından gerçekleştirilen dönemlik anketlerden elde edilen veriler kullanılmaktadır.

Meslek Odaları ve Borsalar gibi iş çevrelerine hizmet eden kâr amacı olmayan kuruluşlar ise mali olmayan şirketler sektörü altında yer almıştır.

TÜİK Prodcum İstatistikleri

Yıllık Sanayi Ürün (PRODCOM) İstatistikleri; sanayi kesimince (imalat sanayi ve madencilik ve taşocakçılığı) üretilen ürünlerin ve az sayıda birtakım sınıflı hizmetin, yıllık olarak Türkiye düzeyinde miktar ve değer olarak üretimini ortaya koyan ve TÜİK Yıllık Sanayi İstatistikleri Grubu tarafından derlenen istatistiklerdir. Yıllık Sanayi Ürün (PRODCOM) İstatistikleri sınıflandırılmasında Eurostat'ın PRODCOM sınıflamasından geliştirilen 10 haneli PRODTR Listesi kullanılmakta ve ilk 6 hanesi CPA düzeyi olarak isimlendirilmektedir. Yeni seride, NACE Rev.2 sınıflaması ana faaliyet gruplarına göre imalat sanayi ve madencilik ve taşocakçılığı yurtiçi üretim değeri, PRODCOM veri seti temel alınarak hesaplanmıştır.

TÜİK Yıllık İş İstatistikleri

Ülkemizin ekonomik ve sosyal yapısında meydana gelen değişimleri belirlemek ve ekonominin önemli bir bölümünü oluşturan sanayi ve hizmet sektöründeki girişimlerinin yapısına dair bilgiler içermektedir. Yıllık Sanayi ve Hizmet Anketinden, Mali Aracı Kuruluş İstatistiklerinden ve Radyo ve Televizyon Kurum İstatistiklerinden alınan verilerden dönemlik ve yıllık Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla hesaplamaları ve Bölgesel Hesaplamalar için yararlanılmaktadır.

TÜİK Araştırma-Geliştirme (AR-GE) İstatistikleri

Araştırma Geliştirme Faaliyetleri; toplum, kültür ve insan bilgisini içeren bilgi birikimini arttırmak ve bunu yeni uygulamalarda kullanmak için yapılan düzenli ve yaratıcı çalışmalardır. AR-GE istatistikleri, OECD üyesi ülkelerin istatistik sisteminin bir parçasıdır ve

OECD tarafından hazırlanan Frascati Kılavuzuna uygun olarak TÜİK Bilim ve Teknoloji İstatistikleri Grubu tarafından düzenli olarak derlenmektedir. Yeni seride, TÜİK tarafından derlenen sektörler göre AR-GE istatistikleri verileri kullanılmış, ESA-2010'a uygun olarak, maddi olmayan duran varlıklar fikri mülkiyet hesapları altında değerlendirilip bu değerlendirme üzerinden sabit sermaye tüketimi hesaplanmıştır. Bu hesaplamalara, Devletin patentli ya da patentsiz araştırma geliştirme harcamaları dâhil edilmektedir.

TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması

Aylık olarak örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilen Hanehalkı İşgücü Araştırması verileri, iktisadi faaliyet kodu, kayıtlılık, informal vb. ayrımında elde edilerek hesaplamalarda kullanılmıştır. Üretim yöntemi ile GSYH, Gelir Yöntemi ile GSYH ve Bölgesel GSYH hesaplamalarında bu araştırmanın verilerinden yararlanılmıştır.

TÜİK Gelir Yaşam Koşulları Araştırması

Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, ülkedeki gelir dağılımına, yoksulluğun düzeyi ve kompozisyonuna, yaşam koşullarına ve sosyal koşullara yönelik bilgilerin derlenmesini içermektedir. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasında yer alan İBBS 2 düzeyindeki 28 değişkene ilişkin hane ve fert verisi, Kurumsal Sektör Hesaplamalarında kullanılmıştır. Alınan değişkenlerle Kurumsal Sektör Hesaplamalarında hanehalklarının elde etmiş oldukları sosyal gelirlere ulaşmaya çalışılmaktadır.

TÜİK Hanehalkı Bütçe Araştırması

Hanehalkı Bütçe Anketleri (HBA), hanelerin sosyo-ekonomik yapıları, yaşam düzeyleri ve tüketim kalıpları hakkında bilgi veren, uygulanan sosyo-ekonomik politikaların geçerliliğinin test edilmesi amacıyla kullanılan en önemli kaynaklardan biridir. Bireylerin ve bunların oluşturduğu hanelerin tüketim yapılarını, gelir düzeylerini; sosyo-ekonomik gruplara göre ortaya koyar. Araştırmada kapsam, ülke sınırları içinde yaşayan tüm hanehalkı fertleridir. Anket, bir yıl süre ile her ay değişen örnek hanehalklarına uygulanarak; Türkiye geneli, kentsel (nüfusu 20 001 ve daha fazla) ve kırsal (nüfusu 20 000 ve daha az) yerler ayrımında tüketim harcaması göstergeleri elde edilmektedir. Tüketim harcaması kapsamında; hanenin ay içinde yaptığı satın alımlar, kendi üretiminden tüketimi, çalışan fertlerinin işyerinden aynı gelir olarak getirdikleri, hediye/yardım etmek amacıyla satın aldıkları bu kapsamdadır. Ayrıca, son bir yıl içinde satın alınan otomobil, beyaz eşya, bilgisayar, televizyon, kamera, mobilya, klima vb. dayanıklı tüketim mallarına yapılan harcamaların aylık ortalaması bilgileri de alınmaktadır. Tüketim harcamalarının sınıflanmasında COICOP kullanılmaktadır.

Ulusal Hesaplar ana revizyon çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen yıllık hesaplamalarında, hanehalklarının nihai tüketim harcamaları için temel bilgi kaynağı olarak HBA kullanılmıştır. HBA sonuçlarının ulusal hesaplarda kullanılabilmesi için öncelikle COICOP-CPA sınıflama dönüşümü gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, "Ev içi çalışan personelin işverenleri olarak hanehalklarının faaliyetlerine" ilişkin tahminler ve izafi kira hesaplamalarında HBA kullanılmıştır.

TC. Merkez Bankası (TCMB) Ödemeler Dengesi İstatistikleri

IMF Altıncı El Kitabı'na göre TC. Merkez Bankası tarafından hazırlanan Ödemeler dengesi istatistikleri; IMF'ye yollanan ayrıntı düzeyinde istenmiştir. Hesaplamalarda, Ödemeler Dengesi'nin Cari İşlemler ve Sermaye Hesapları kullanılmıştır. Verilere, ESA-2010 akım (işlem) kodları, CPA-2008 ürün sınıflaması kodları verilerek, Arz Kullanım Tablolarının, harcama yöntemiyle GSYH ve kurumsal sektör hesaplarının oluşturulmasında kullanılmıştır.

TÜİK Fiyat İstatistikleri

Tüketici Fiyat İstatistikleri, tüketime yönelik mal ve hizmet fiyatlarının zaman içindeki değişimini ölçmektedir. Bu istatistiğin temel amacı, piyasada tüketime konu olan mal ve hizmetlerin fiyatlarındaki değişimi ölçerek enflasyon oranını hesaplamaktır. Ağırlıkların tespitinde ve endeks hesaplamasında Amaca Göre Bireysel Tüketim Sınıflaması (COICOP) kullanılmakta ve bu harcamalar 12 ana grup 43 alt grup altında toplanmaktadır. Taze sebze ve meyveler, futbol maçına giriş ücreti, LPG, tüp gaz, altın ve seçilmiş 15 gıda ürünü haftada bir kez ve diğer ürünler ayda iki kez; kiralara ve seçilmiş 257 madde çeşidi ayda bir kez derlenmektedir. Benzin ve mazot fiyatları ise günlük olarak takip edilmektedir. İstatistikler aylık bazda haber bülteni olarak yayımlanmaktadır.

Yurtiçi Üretici Fiyat İstatistikleri, belirli bir referans döneminde ülke ekonomisinde üretimi yapılan ve yurt içine satışa konu olan ürünlerin üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişimlerini ölçmektedir. Madencilik ve taşocakçılığı, imalat, elektrik ve gaz, su temini sektörleri kapsamaktadır. Yurt içinde üretimi yapılan ürünlerin, KDV, ÖTV vb. dolaylı vergiler hariç, peşin satış fiyatı derlenmektedir. Sanayi kapsamında yer alan maddelerin her ayın 5, 15 ve 25. günlerindeki fiyatları derlenerek aylık bazda haber bülteni olarak yayımlanmaktadır.

Tarımsal Fiyat İstatistikleri, tarımsal faaliyetlerle uğraşan kesimin satın alma gücünde ve ekonomik refahında zaman içinde meydana gelen değişimlere ilişkin hesaplamalar yapabilmek amacı ile derlenmektedir.

Sektörlerin sabit fiyatlarla katma değer hesaplamalarında sektörüne göre tüketici fiyat istatistiklerinin ve yurtiçi üretici fiyat istatistiklerinin alt bileşenlerinde yer alan ilgili sektörel endeksler kullanılmaktadır.

TÜİK Tarım İstatistikleri

Tarımsal İşletmeler Ekonomik Yapı Araştırması, nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın tüm il ve ilçe merkezleri ile köylerde kendi adına bitkisel ve hayvancılık (küçükbaş ve büyükbaş) yapan işletmelere uygulanan bir araştırmadır. Araştırmanın sonuçları kullanılarak elde edilen teknik katsayılar Hayvancılık ve Bitkisel Üretim hesaplamalarında kullanılmıştır. Ayrıca, hayvancılık, ormancılık ve su ürünleri istatistikleri de hesaplamalarda kullanılmaktadır.

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (MGM) Devlet Mali İstatistikleri

Devlet Mali İstatistikleri için Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nden alınan analitik bütçe sınıflamasına göre ekonomik kod 4 ve fonksiyonel kod 3 seviyesinde kurum bazında detaylı gelir-gider veri seti temel alınmıştır. ESA-2010'a uygun olarak kapsam ve işlem sınıflaması güncellenerek genel yönetim sektörü ve alt sektörleri için NACE, CPA, ESA kurumsal sektör ve işlem kodları arasında kurulan köprü tablolar oluşturulmuştur ve devlete ilişkin temel büyüklüklerin tüm hesap seti içerisinde tutarlılığı sağlanmıştır. Sözü edilen veri seti ve köprü tablolar üretim ve harcama yöntemiyle GSYH, Arz-Kullanım Tabloları, Bağımsız Yıllık GSYH, Kurumsal Sektör Hesapları, Mali Bildirim Tablolarında (Aşırı Açık Prosedür-Excessive Deficit Procedures, EDP) kullanılmıştır.

Hazine Müsteşarlığı (HM) Sigortacılık İstatistikleri

Sigortacılık ve emeklilik sektörü için Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü'nden alınan ayrıntılı gelir tablosu ve bilanço verileri ESA-2010'un özellikle hayat-dışı sigorta faaliyetleri için düzenlenmiş tazminat ödemeleri, hesaplamalar konusunda getirdiği metodolojik

yeniliklere uygun olarak hesaplanmıştır. Bu kapsamda hayat-dışı sigorta faaliyetleri için düzeltilmiş tazminat değerleri hesaplanmış ve direkt sigorta çıktı hesabında reasürans payları konsolide edilmeyerek brüt hesap kalemleri kullanılmıştır. Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM), Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) ve bireysel emeklilik sistemi kapsamında faaliyet gösteren vakıf ve sandıkların verileri eklenerek kapsam eksiklikleri giderilmiştir. NACE, CPA, ESA kurumsal sektör ve işlem kodları arasında kurulan köprü tablolar vasıtasıyla Arz-Kullanım Tabloları, Bağımsız Yıllık GSYH ve Kurumsal Sektör Hesaplarında kullanılmıştır.

Ürün Üzerindeki Vergiler ve Sübvansiyonlar

Ürün Üzerindeki vergi ve sübvansiyonların tespitinde Devlet Mali İstatistikleri'nin derlenmesinde kullanılan ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan Analitik Bütçe Sınıflaması kullanılmaktadır. Ürün ve üretim üzerindeki vergi ve sübvansiyonların ayrıştırılmasında, ilgili vergi ve sübvansiyonun tanımı ve işleyişi incelenmiş ve buna göre Maliye Bakanlığı ile ortak çalışmalar sonucunda sınıflama yapılmıştır.

Ürün üzerindeki vergi (D.21) ve sübvansiyonların (D.31) toplam değerlerini elde etmek amacıyla, Maliye Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından derlenen Analitik Bütçe Kodlarına göre gelir ve gider kalemleri kullanılmıştır.

Devlet Mali İstatistikleri ve Genel Yönetim kurumsal sektörü hesaplamaları için toplulaştırılmış olarak kullanılan bu kalemler, Arz ve Kullanım Tabloları için ürün düzeyine göre dağıtılarak hesaplamalarda kullanılmıştır. Ürün üzerindeki vergi kalemlerinin oransal dağıtımı için ilgili mevzuat incelenmiş; Bakanlar Kurulu Kararı ile hazırlanan Güncel KDV Oranları Kararnamesi Ek Listeleri CPA-2008 ürün sınıflamasına dönüştürülerek ürün düzeyinde KDV oranları elde edilmiştir. Ürün üzerindeki ithalat vergilerinin oransal dağıtımı amacıyla Gümrük Tarifelerinden faydalanılmıştır. Ürün üzerindeki Özel Tüketim Vergisi oranlarının tespitinde yine 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu kapsamında hazırlanan cetvellerden faydalanılmıştır. Tapu Harçlarının ilk satış veya ikinci el satış ayırımının yapılabilmesi için Konut Satış İstatistikleri kullanılmıştır.

Genel olarak ürün üzerindeki vergilerden elde edilen toplam gelirlerin, ürün düzeyine indirgenmesinde Arz ve Kullanım Tabloları 2012 çalışmasından elde edilen ürün düzeyindeki toplam yurtiçi arz ve ithalat, ürünlere göre ticaret ve ulaşım marjları, hanehalkı harcamaları, yatırım ve ihracat değerleri kullanılmıştır.

Ürün üzerindeki sübvansiyonların elde edilmesinde ilgili sübvansiya ait mevzuat incelenmiş ve ürün sınıflaması bu şekilde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, tarıma yönelik sübvansiyon değerlerinin dağıtılmasında Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından hazırlanan yıllar itibariyle ürün miktarlarından da çeşitli ürünler için faydalanılmıştır.

Dış Ticaret İstatistikleri

Ana veri kaynağı gümrük beyannameleri olan Dış Ticaret İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanmaktadır. Türkiye'nin dış ticaret istatistiklerini derlemede Harmonize Sistem 12-dijit (GTİP) kullanılmaktadır.

Dış ticaret istatistiklerinde normal ihracat ve ithalat, dâhilde veya hariçte işleme rejimi kapsamında ithal ve ihraç edilen mallar, sınır ticareti ve finansal kiralama yoluyla ithal edilen mallar kapsamaktadır.

Ulusal Hesaplar Sisteminde; mal ihracatı ve ithalatı verileri, Avrupa Ekonomik Topluluğunda Faaliyete göre Ürünlerin İstatistikî Sınıflaması (CPA-2008) ve Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) kodlarına göre toplulaştırılarak ürün gruplarına göre mal ihracatı ve mal ithalatı verileri olarak işlem görmektedir. Bunlardan BEC sınıflamasına dönüşüm yapılmaktadır. BEC sınıflamasına göre mallar 7 adet ana kategori, 14 adet 2 basamaklı kategori ve 8 adet 3 basamaklı alt kategoriden oluşmaktadır. BEC sınıflaması, malları dört grupta toplamaktadır. Bunlar; Yatırım (Sermaye) Malları, Hammadde (Aramaları), Tüketim Malları ve Diğerleri. Sınıflama konusunda ufak detayları gözden kaçırmamak adına GTIP kodları almış ürünlere 19 sınıfa ayrılmış BEC ve 5 sınıfa ayrılmış MIGS sınıflamaları için de yatırım, ara tüketim ve nihai tüketim kodları atanmıştır. Örneğin MIGS sınıflamasında 21 kodlu Sanayi için işlem görmüş hammaddeler sadece ara tüketimde, 121 kodlu Sanayi için işlenmiş yiyecek ve içecekler ara tüketim ve nihai tüketim olarak sınıflandırılmıştır. Daha sonra GTIP, BEC, MIGS ve Dönemsel Hesapların kullanmış olduğu yatırım, ara tüketim ve nihai tüketim kodları karşılaştırılarak oran dağılımı yapılmıştır.

Turizm İstatistikleri

Dış ticaret istatistiklerine altlık sağlayan veri kaynaklarından biri olan Turizm verileri için TÜİK Sosyal Sektör İstatistikleri Daire Başkanlığı Turizm İstatistikleri Grubu'nun hesapladığı Turizm İstatistikleri ve Merkez Bankası Ödemeler Dengesi Turizm gelir ve gider kalemleri kullanılmaktadır.

Nüfus ve Demografi İstatistikleri

2011 Nüfus Konut Araştırması, Nüfus ve konut sayımları, nüfusun ve ikamet edilen konutların temel nitelikleri hakkında coğrafi anlamda detaylı bilgi sağlayan kapsamlı çalışmalardır. 2011 Nüfus ve Konut Araştırması'ndan elde edilen bilgiler izafi kira hesaplamalarında kullanılmaktadır.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, (ADNKS) ile yerleşim yerleri nüfus bilgilerinin güncel olarak tutulması ve nüfus hareketlerinin düzenli olarak izlenebilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, bu sistem ile mevcut idari kayıtların adrese dayalı olarak geliştirilmesi hedeflenmektedir. ADNKS verilerinden il bazında nüfus ve hanehalkı sayıları, Konut Araştırması verilerinden il bazında konut ve oda sayıları alınarak izafi kira hesaplamalarında kullanılmaktadır.

BÖLÜM 3: YENİ OLUŞTURULAN HESAPLAR

BAĞIMSIZ YILLIK HESAPLAR

Ulusal Hesaplar Sistemi metodolojisi gereği, dönemsel GSYH tahminlerinden bağımsız olarak, yıllık kesinleşmiş verilerden hareketle, bağımsız bir yıllık GSYH veri setinin hesaplanması ve düzenli olarak dönemlik GSYH büyümelerinin bu bağımsız hesap ile kontrolü ve revizyonu gerekmektedir.

Bu kapsamda, ulusal hesaplar sistemi üzerine yazılmış uluslararası yönergeler -*Ulusal Hesaplar Sistemi (SNA-2008)* ve *Avrupa Hesaplar Sistemi (ESA-2010)*- uyum sağlayabilmek adına, 2012 Arz ve Kullanım Tabloları ile birlikte, bağımsız yıllık hesap çalışmaları da yapılmıştır.

Bağımsız yıllık üretim hesabına altlık sağlaması amacıyla, 2012 Arz ve Kullanım Tablolarından 2009, 2010, 2011, 2013, 2014 ve 2015 yılları için Arz ve Kullanım Tabloları türetilmiştir. Birçok veri kaynağının eklenmesiyle hesaplamalar revize edilmiş ve sınıflamalar arası geçişler sağlanarak harcama ve gelir yöntemleri de geliştirilmiştir. Yıllık hesabın planlı

ve düzenli gerçekleştirilebilmesi ve zamanlılık konusunda Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) zamanlılık kriterlerine uyum sağlanabilmesi için idari kaynakların sisteme entegrasyonu sağlanmıştır.

Mali olmayan sektörler için, GİB'den bilanço, gelir tablosu, kesin mizan verileri alınmış ve bu mali tablolara ESA kodları atanarak, TÜİK iş kayıtları sisteminde ulusal hesaplar için yıllık ve dönemlik değişkenler yaratılmıştır. Üretim ve ara tüketim değerleri bu değişkenler üzerinden NACE Rev.2 sınıflamasına göre ikili düzeyde yıllık olarak hesaplanabilir hale getirilmiştir. Ayrıca, çalışan sayısı ve çalışanlara yapılan ödemeler için devamlı bir veri kaynağı sağlamak için SGK verisi TÜİK İş Kayıtları verisi ile eşleştirilmiştir.

Mali sektörler için, TCMB, BDDK, Hazine Müsteşarlığı verileri kullanılmış, GİB ve TÜİK Yıllık İş İstatistikleri verileri ile kontrolü sağlanmıştır.

Genel Yönetim için Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve TCMB ile ESA-2010'a göre kapsam çalışmaları yapılmış ve Yıllık Genel Yönetim Hesabı için; Bütçe Giderleri (*Nakit Bazlı, Kurum, Ekonomik kod (Ekod) ve Fonksiyonel kod (Fkod) ayrıntısında*), Genel Yönetim Gelir ve Gider Kalemleri (*Tahakkuk Bazlı, Ekod4 ayrıntısında*), Borç Stoku İstatistikleri (*T.C. Hazine Müsteşarlığı*), Bütçe Gerçekleşme İstatistikleri (*MB*), Döner Sermaye İşletmeleri Ayrıntılı Mizan verisi kullanılmıştır.

Kâr amacı olmayan kuruluşlar için; Dernekler, Vakıflar, Siyasi Partiler, Sendikalar, Esnaf Odaları, Sanayi-Ticaret Odaları, Birlikler (Ziraat Odaları Birliği, Barolar Birliği vb.), Meslek Odaları (TMMOB vb.), Spor Federasyonları (TFF, TBF vb.) incelenmiş; yaklaşık 100 bin dernek ve yaklaşık 5 bin vakfa ait bilanço bilgileri sisteme entegre edilmiştir.

İdari kayıtlardan hesaplanan verilere hanehalkı sektörü, tarım sektörü, izafi kira gibi hesaplamalar eklendikten sonra yıllık bağımsız seriler oluşturulmaktadır. Seriler, NACE Rev.2 ikili düzeyde TÜİK anketleri, kurumsal sektör raporları ve faaliyet raporları ile karşılaştırılmakta ve sektörel düzeyde incelenmektedir.

Sektörel düzeyde elde edilen değerlere kayıtdışılık tahminleri eklenmekte, AR-GE, kendi hesabına yazılım ve FISIM hesaplamaları sisteme aktararak toplam bağımsız yıllık GSYH hesabı oluşturulmaktadır.

KURUMSAL SEKTÖR HESAPLARI

Kurumsal sektörler, kurumsal birimlerin birlikte gruplandırıldığı sektörlerdir. Kurumsal sektörler aşağıdakilerden oluşmaktadır:

Mali olmayan şirketler: Özellikle piyasa malları ve mali olmayan hizmet üretimi ile uğraşan kurumsal birimlerdir.

Mali şirketler: Özellikle mali aracılık veya yardımcı mali faaliyetlerle uğraşan kurumsal birimlerdir.

Genel devlet (yönetim): İdari yükümlülüklerini ve ekonomik düzenleme rolünü yerine getirmeye ilave olarak, öncelikle bireysel veya kollektif tüketim için piyasa dışı hizmetler (belki mallar) üreten geliri ve serveti yeniden dağıtan kurumsal birimlerdir.

Hanehalkları: Ekonomideki tüm fiziksel kişilerle, bir bireyden veya bireylerin bir grubundan meydana gelen hanehalkı sektöründeki kurumsal birimdir. Hanehalklarının temel

fonksiyonları, işgücü arzı, nihai tüketim ve girişimci olarak piyasa mallarının ve mali olmayan (belki mali) hizmetlerin üretimidir.

Hanehalklarına Hizmet Eden Kâr Amacı Olmayan Kuruluşlar (HHKOK): Yasal varlıkları, özellikle hanehalklarına piyasa dışı hizmet üretimi ile meşgul olmak ve ana kaynakları, hanehalkları tarafından gönüllü katkılar olan kurumlardır.

Kurumsal Sektör hesapları, cari hesaplar, birikim hesapları ve bilançolar ile dış âlem hesaplarından oluşmaktadır.

Cari hesaplar, üretim, gelirin dağılımı ve gelirin kullanımı hesaplarından oluşur. Her bir hesap, bir önceki hesabın dengeleme unsurunun kaynaklar olarak kaydedilmesiyle başlar. Son dengeleme unsuru, yurt içi veya yurt dışı üretimde yaratılan gelirin parçası olan, nihai tüketim için kullanılmayan tasarruftur. Burada sadece cari hesaplar anlatılmaktadır.

Üretim Hesabı, üretimin sonucunu (çıktı) ve bu çıktının üretilmesinde mal ve hizmetlerin tüketimini (ara tüketim) kapsar. Ara tüketim, sabit sermayenin artan oranlı aşınma ve eskimesini kapsamaz. Üretim Hesabı sadece kaynaklar olarak çıktıyı ve kullanımlar olarak ara tüketimi gösterir; dengeleme unsuru, hem gayrisafi hem de net olarak ölçülebilen katma değerdir. Katma değer bileşenleri ile GSYH elde edilir.

Gelirin Dağılımı Hesabı, işgücü ve sermayenin faktörlerine ve devlete (üretim ve ithalat üzerindeki vergiler eksi sübvansiyonlar yoluyla) katma değer dağılımını ifade eder. Birincil gelirlerin dengesini ölçer.

Gelirin Kullanımı Hesabı, nihai tüketime sahip olan sektörler için, gelirin, nihai tüketim ve tasarruf arasında nasıl dağıtıldığını gösterir. Sistem'de sadece devlet, HHKOK'lar ve hanehalkları nihai tüketime sahiptir. Nihai tüketim harcamaları, harcamanın nihai sahibi olan bir sektör için mal ve hizmetlerin nihai tüketimindeki işlemleri kapsar. Gelirin kullanımı hesabının dengeleme unsuru, tasarruftur.

MALİ OLMAYAN ŞİRKETLER SEKTÖRÜ (S.11)

Mali olmayan şirketler veya şirket benzerleri, temel faaliyetleri piyasa malları veya mali olmayan hizmetlerin üretimi olan şirketler veya şirket benzerleridir. Mali olmayan şirketler sektörünün alt sektörleri şunlardır:

- Kamuya ait mali olmayan şirketler,
- Ulusal özel mali olmayan şirketler,
- Yabancı kontrolündeki mali olmayan şirketler.

Mali Olmayan Şirketler (S.11) sektörünü hesaplamak için kullanılan veri kaynaklarını, Maliye Bakanlığı (MB) Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından yıllar itibarıyla girişimlerden alınan Hesap Özeti, Gelir Tablosu, Bilanço, Mizan (Kesin), Katma Değer Vergi Beyannamesi ile Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan (SGK) alınan Aylık Prim ve Hizmet Belgesi oluşturmaktadır. Ayrıca veri kaynaklarının kontrolünü sağlamak için TÜİK Yıllık İş İstatistikleri Daire Başkanlığı'nın Yıllık İş İstatistikleri Sanayi ve Hizmet Anketi kullanılmaktadır.

GİB verileri NACE Rev.2 sınıflamasına göre dörtlü düzeyde toplulaştırılmış olarak alınmıştır. Kurumsal Sektör Hesaplamasını yapabilmek için GİB'den alınan mali tablolara ESA kodları ve kurumsal sektör sınıflamaları atanmıştır. GİB'den alınan verilerden net olarak maaş ücret bilgisine ulaşılamadığı için SGK verileri kullanılmış ve elde edilen veriler sayesinde Katma Değer rakamına ulaşılmıştır.

Kontrolü artırmak ve aylık olarak alınan verilerin kalitesini ölçmek amacıyla, Katma Değer Vergisi Beyannamesinden de ilgili yıla ait hesaplamalar yapılarak rakamların kontrolü sağlanmıştır. Katma Değer Vergi Beyannamesi'nin duran varlık satışlarından elde edilen gelirleri de içermesinden dolayı bazı faaliyetlerin karşılaştırılabilirliği sınırlı kalmıştır.

Kurumsal Sektör Hesaplamalarının ilk aşamasında GİB'den alınan mali tablolara ESA kodları verilmiş ve bunlara karşılık gelen toplam tutarlar oluşturulmuştur. İkinci aşamada GİB verileri ile ilgili yıl Yıllık İş İstatistikleri Sanayi ve Hizmet Anketi sonuçları karşılaştırıldıktan sonra aradaki farklılıklar bulunup, nedenleri araştırılarak bu farklılıkların giderilmesine çalışılmıştır. Üçüncü aşamada ise bulunan sektör toplamlarına kayıt dışılık, Ar-Ge ve Radyo Televizyon vb. araştırmaların verileri eklenerek toplam rakamlara ulaşılmıştır. Son olarak yapılan tüm bu işlemlere Arz Kullanım Anketi sonuçlarıyla dengeleme çalışmaları uygulandıktan sonra üretim, ara tüketim ve katma değer rakamları elde edilmiştir.

MALİ ŞİRKETLER SEKTÖRÜ (S12)

Mali şirketler sektörü (S12), özellikle mali aracılık veya yardımcı mali faaliyetlerle uğraşan kurumsal birimlerdir.

Mali Şirketler Sektörüne ilişkin veriler, TÜİK'in mali aracı kuruluş istatistiklerinden, Hazine Müsteşarlığı'nın sigorta, reasürans ve emeklilik şirketlerinin mali tablolarına ilişkin istatistiklerden, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun bankacılık sektörü toplulaştırılmış bilanço, kâr-zarar tablosu, kredi bilgileri, sektörel kredi dağılımı, seçilmiş bankacılık sektörü verileri vb. istatistiklerden, T.C. Merkez Bankası'nın para piyasası istatistiklerinden üretilmektedir. Ayrıca, Sermaye Piyasası Kurulu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Sigorta Birliği istatistikleri de kullanılmaktadır.

Sigortacılık ve emeklilik sektörü için Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü'nden alınan ayrıntılı gelir tablosu ve bilanço verileri ESA-2010'un özellikle hayat-dışı sigorta faaliyetleri için düzenlenmiş tazminat ödemeleri, hesaplamalar konusunda getirdiği metodolojik yeniliklere uygun olarak hesaplanmıştır. Bu kapsamda hayat-dışı sigorta faaliyetleri için düzeltilmiş tazminat değerleri hesaplanmış ve doğrudan sigorta çıktı hesabında reasürans payları konsolide edilmeyerek brüt hesap kalemleri kullanılmıştır. Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM), Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) ve bireysel emeklilik sistemi kapsamında faaliyet gösteren vakıf ve sandıklar verileri eklenerek kapsam eksiklikleri giderilmiştir. Elde edilen veriler, NACE, CPA, ESA kurumsal sektör ve işlem kodları arasında kurulan köprü tablolar vasıtasıyla Arz-Kullanım Tabloları, Bağımsız Yıllık GSYH ve Kurumsal Sektör Hesapları'nda kullanılmıştır.

Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) olarak adlandırılan düzenlemelerle, Türkiye'de anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir muhasebe kayıt düzeninin ve finansal raporlamanın yerleşmesinde; ulusal düzeyde muhasebenin standartlaşmasında önemli kazanımlar sağlanmıştır.

DEVLET HESAPLARI (S13)

Genel Devlet Sektörü (S13), idari yükümlülüklerini ve ekonomik düzenleme rolünü yerine getirmeye ilave olarak, öncelikle bireysel veya kolektif tüketim için piyasa dışı hizmetler (belki mallar) üreten ve geliri ve serveti yeniden dağıtan kurumsal birimlerdir.

ESA-2010'a geçiş kapsamında yürütülen ana revizyon çalışmalarının önemli bir yeniliği bağımsız yıllık ve dönemsel tahminlerin oluşturulmasıdır. Bu kapsamda genel devlet sektörüne ilişkin hesaplamalar metodolojik ve veri kaynağı olarak iyileştirilmiş ve yıllık-dönemsel uyumlaştırılması yapılmıştır. Yıllık genel devlet hesabından farklı olarak dönemsel

genel devlet hesabının veri altlığı verilerin geç kesinleşmesi nedeniyle karma bir yapıya sahiptir. Sadece merkezi devlet bütçe içi kuruluşlar için elde edilen veriler yıllık hesapta olduğu gibi tahakkuk bazlı iken, diğer merkezi, mahalli devlet ve sosyal güvenlik kurum/kuruluşları için nakit bazlıdır. Nakit-tahakkuk farkından kaynaklanan farklar, yılsonunda dönemsel tahminlerin yıllık tahmine uyumlaştırılmasıyla giderilmektedir.

Genel Devlet Hesapları kapsamında Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü, Gelir İdaresi Başkanlığı ve Hazine Müsteşarlığı'ndan elde edilen verilerle aşağıdaki tablolar üretilmiştir. Genel devlet tanımı şöyledir:

Genel Devlet: İdari yükümlülüklerini ve ekonomik düzenleme rolünü yerine getirmeye ilave olarak, öncelikle bireysel veya kolektif tüketim için piyasa dışı hizmetler (belki mallar) üreten geliri ve serveti yeniden dağıtan kurumsal birimlerdir.

Genel Devletin Ana Bileşenleri Tablosu: Devletin piyasa ve piyasa dışı çıktısı, ara tüketimi ve yaratılan katma değerle birlikte ödediği maaş ve ücretleri, sabit sermaye tüketimi gibi kalemlerinin bir arada gösterildiği tablodur.

Vergi Ve Sosyal Katkıları Tablosu: Ulusal sınıflama detayında tüm vergi ve sosyal katkıların listesi ile bu ödemeleri toplayan alt sektörler göre vergi ve sosyal katkıların değerinin gösterildiği tablodur.

AŞIRI AÇIK PROSEDÜRÜ (EDP) TABLOLARI

Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkelerin mali yeterlilikleri ve denetimleri açısından önem taşıyan ve Kopenhag Kriterlerine temel oluşturan Aşırı Açık Prosedürü Tabloları (*Excessive Deficit Procedure, EDP*) Resmi İstatistik Programı'na göre Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) koordinatörlüğünde hazırlanmaktadır. EDP tablolarının hazırlanmasında Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı ile ortak çalışılmaktadır. Bu tablolar, Devlet Mali İstatistikleri başlığı altında yer alması nedeniyle genel yönetim kapsamı, sabit sermaye oluşumu ve ara tüketim tanımlarındaki değişiklikler gibi Avrupa Hesaplar Sistemi'nde (ESA-2010) getirdiği metodolojik yeniliklere göre ana revizyon çalışmaları kapsamında revize edilmiştir.

HANEHALKI SEKTÖRÜ (S14)

Hanehalkı, aralarında akrabalık bağı bulunsun ya da bulunmasın aynı konutta veya konutlarda, aynı konutun bir bölümünde yaşayan, kazanç ve masraflarını ayırmayan, hanehalkı hizmet ve yönetimine katılan bir veya birden fazla kişiden oluşan topluluktur.

Hanehalkları sadece tüketimle değil, ekonomik faaliyetin her çeşidiyle meşgul olabilir. Hanehalkı sektörü (S.14), tüketici veya piyasa çıktısı sağlayan üretici birey veya birey gruplarını kapsar. Hanehalkları kendi nihai kullanımları için mal ve mali olmayan hizmet üreten birimlerdir. Hanehalklarının temel fonksiyonu, iş gücü arzı yaratmak ve girişimci olarak piyasa malı ile mali ve mali olmayan hizmet üretmektir.

Üreticiler Olarak Hanehalkları

Hanehalkı sektörü üretimi, bireysel veya diğerleri ile ortak olarak hanehalkı üyeleri tarafından sahip olunan ve kontrol edilen şirketleşmemiş girişimlerin üretimini kapsar. Hanehalkları girişimler, şirket benzerleri veya devlet için çalıştıklarında hanehalkı sektöründe kabul edilmezler. Hanehalkı sektörünün üretim faaliyeti tarım, perakende ticaret, hizmet gibi üretim faaliyetinin her çeşidi ile ilgili olabilir. Hanehalkları işverenler olabilecekleri gibi, kendi binası, sermayesi olmayan sokak satıcıları, ayakkabı boyacıları olarak tek başına çalışanlar da

olabilir. Bu kapsamda hanehalkı sektörünün üretim hesabında kayıt dışı hesabı önemli bir yer tutmaktadır. Hanehalklarının gelir, katma değer veya diğer vergilerden, sosyal güvenlik katkılarını ödemekten, kanunla belirlenmiş yasal düzenlemelerden, idari prosedürlerden kaçınmak gibi nedenlerle kamu otoritelerinden saklanan bütün yasal üretimleri (N1), sisteme hanehalkı sektörünün üretimi olarak eklenmektedir. Yıllar itibarıyla kayıtlılığın gelişmesiyle birlikte bu kısmın azalması beklenmektedir.

NACE Rev2. Kısım A “Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık” faaliyetleri”, Kısım T “Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri” 97 “Ev içi çalışan personelin işverenleri olarak hanehalklarının hizmetleri” ve Kısım R “Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor” 93 “Spor faaliyetleri eğlence ve dinlence faaliyetleri” hanehalkı sektörünün üretiminde önemli bir paya sahiptir.

Kendi Nihai Kullanımları İçin Üretim Yapan Hanehalkları

Hanehalkları kendi nihai tüketimleri için mal ve hizmet üretir. İzafi kira, kendi nihai tüketimleri için hanehalkları tarafından üretilen hizmetler olarak tanımlanabilir. Hanehalkı sektörünün üretiminde izafi kira diğer ülkelerde de olduğu gibi hanehalkı sektörü üretiminde en büyük paya sahiptir.

Hanehalklarının kendi nihai kullanımı için ürettiği ürünler ve kendi kullanımları için kendi konutlarında yapmış oldukları büyük onarımlar ve ilaveler kayıtdışılık düzeltmesi olarak sisteme eklenmektedir.

HANEHALKINA HİZMET EDEN KÂR AMACI OLMAYAN KURULUŞLAR (S.15)

Kâr amacı olmayan kuruluşlar, mal veya hizmet üretimi amacı için oluşturulmuş yasal veya sosyal varlıklardır. Bunların statüsü, onları kuran, kontrol veya finanse eden birimlere gelir, kâr veya diğer mali kazanç kaynağı olmalarına izin vermemektedir.

Kâr amacı olmayan kuruluşların (KOK) çoğunluğu, ekonomik olarak anlamlı olmayan fiyatlarda veya bedelsiz olarak diğer kurumsal birimlere mal veya hizmet sağlayan piyasa dışı üreticiler olmaktadır.

Hanehalklarına Hizmet Eden Kâr Amacı Olmayan Kuruluşlar (HHKOK) yasal varlıkları, özellikle hanehalklarına piyasa dışı hizmet üretimi ile meşgul olmak ve ana kaynakları, hanehalkları tarafından gönüllü katkılar olan kurumlardır.

HHKOK sektörüne ilişkin olarak kapsam; sendikalar, mesleki oda ve borsalar, siyasi partiler, spor federasyonları, dernek ve vakıflardan meydana gelmektedir.

Sendikalar için veri kaynakları;

- Ara Tüketim (P.2) için Dönemsel Hesaplar Grubu tarafından gerçekleştirilen anket sonuçları,
- Maaş ve Ücret Ödemeleri (D.1) için Sosyal Güvenlik Kuruluşu (SGK) veri seti,
- Ayrıca sendikaların gelir kalemleri içerisinde yer alan üyeler tarafından yapılan ödemeleri (üye ödentileri), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) tarafından yayımlanan işçi ve memur sendika üye sayıları ile yıllara göre belirlenen ortalama üye ödentisi ile çarpılarak elde edilen cari transfer değerlerine dayanmaktadır.

Siyasi partiler için yapılan hesaplamada kullanılan veri kaynakları olarak;

- Devlet Mali İstatistiklerine dayalı olarak siyasi partilere yapılan yardımlar verisi,

- Devlet Mali İstatistiklerine kayıtlı istihdam verisi,
- 2012 Arz ve Kullanım Tablosu (AKT) verisi kullanılmaktadır.

Federasyonlar için yapılan hesaplamada kullanılan veri kaynakları;

- Federasyonlara ait gelir tabloları,
- Spor Genel Müdürlüğünden alınan başlangıç ödeneği ve reklam bedelidir.

Vakıf ve Derneklere yönelik yapılan hesaplamalarda kullanılan veri kaynakları;

- Vakıflar Genel Müdürlüğü, vakıflara yönelik gelir ve gider tabloları idari kayıt verisi,
- İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, derneklere yönelik gelir ve gider tabloları idari kayıt verisidir.

Vakıflara yönelik derlenen veri seti sınıflandırılırken, öncelikle veri seti içerisinde yer alan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) (2011 yılından itibaren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı altında faaliyet göstermeye başlamıştır), kurum ve kuruluşlara ait yardımlaşma ve dayanışma amaçlı kurulan Vakıf Sandıkları (VASA) ayrıştırılmıştır. VASA'lar S.12 mali şirketler sektörü altında sınıflandırılırken, SYDV dışındaki vakıflar S.15 sektörü altında sınıflandırılmıştır.

İçişleri Bakanlığı'na bağlı Dernekler Dairesi Başkanlığı'ndan alınan derneklere yönelik gelir ve gider tabloları idari kayıt verisi (gelir tablosu ve bilanço tabloları) kullanılarak, kurumsal sektör ve faaliyet ayrıntısında hesaplama yapılmaktadır.

2015 yılından itibaren dönemsel hesaplamalar dönemlik artış hızına dayalı olarak hesaplanıp, kesinleşen yıllık hesaplara göre revize edilecektir.

DIŞ ÂLEM (S2)

Dış âlem, yerleşik birimlerle olan işlemler içine giren veya yerleşik birimlerle diğer ekonomik bağlantılara sahip bütün yerleşik olmayan kurumsal birimlerden oluşur. Bir sektör için derlenmek zorunda olan hesapların komple seti bakımından bir sektör olmamasına rağmen, dış âlem bir sektör olarak tanımlanır. Dış âlem hesapları, belirli bir dönemde bir ekonominin dış âlemle arasındaki ekonomik işlemleri sistemli bir şekilde özetleyen istatistiksel tablolarıdır. Dış işlemler hesabı olarak da adlandırılan bu tablolar; yerleşik kurumsal birimlerin yerleşik olmayan kurumsal birimlerle arasındaki işlemleri kapsar. Dış işlemler tablosunu, bir ülkenin tüm dış ekonomik ilişkilerinin muhasebesi olarak da nitelendirmek mümkündür.

Dış âlem hesapları kapsamında iki temel kavram bulunmaktadır: “*ekonomi*” ve “*yerleşiklik*”. “Ekonomi” sözcüğü bir devlet tarafından idare edilen coğrafi bölgeyi ifade ederken, “yerleşiklik” deyimini ile bir ekonomide bir yıldan fazla süre ile devamlı olarak ikamet eden gerçek kişiler ile o ekonomide faaliyette bulunan tüzel kişiler ifade edilmektedir. Dış âlem, bir ülkenin coğrafi sınırları içinde fiziksel olarak yer alan belirli kurumsal birimleri de içerir, örneğin, elçilikler, konsolosluklar, askeri üsler ve uluslararası organizasyonlar gibi yabancı yerleşme bölgeleri.

Dış âlem hesapları aşağıdaki alt hesaplardan oluşur:

- Mal ve hizmetlerin dış işlemler hesabı
- Birincil gelirlerin ve cari transferlerin dış işlemler hesabı
- Dış birikim hesapları

Dış âlem hesaplarının birinci denge kalemi “*Mal ve hizmetlerin dış dengesidir*”.

GELİR YÖNTEMİYLE HESAPLAR

Kurumun işyeri anketlerinin mikro verisi kullanılarak 2012 yılı için iktisadi faaliyet kollarında kurumsal sektör ayrımında kayıtlı ücretli çalışan sayıları ve işgücüne yapılan ödemeler tahmin edilmiştir. Bunlarda kullanılan verinin elde edildiği araştırmalar şunlardır;

- Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (YSHİ), Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA)
- Mali Aracı Kuruluşlar (MAK), Radyo ve Televizyon Kurumları İstatistikleri (RTV)

Kayıtlı ücretli çalışanların sayısındaki ve yapılan maaş ücret ödemelerinin değişim oranlarının hesaplanmasında Sosyal Güvenlik Kurumu’nun (SGK) Aylık Prim ve Hizmet bildirgesi kullanılmıştır. Aylık Prim ve Hizmet bildirgesi, çalışan sigortalılara ait hizmet ve prim bilgilerini gösteren, işveren açısından da o ay için ödeyeceği primin tahakkukunu gösteren belgedir. İşveren tarafından verilen ilgili bildirmede yer alan işyeri sicil kodunun iş kayıtları ile eşleştirilmesi ile işyeri bazında;

- İktisadi faaliyet
- Kurumsal sektör
- Toplam sigortalı sayısı (Sigorta kollarına göre)
- Prim ödenen gün sayısı (Sigorta kollarına göre)
- Prime esas kazanç toplamı(Sigorta kollarına göre)

verileri elde edilmektedir. İlgili veriler kullanılarak iktisadi faaliyet ve kurumsal sektör ayrımında 3 aylık ve yıllık kayıtlı ücretli çalışan sayısının değişimi hesaplanabilmektedir.

Kayıt dışı ücretli çalışan sayıları ve işgücü ödemelerinin tahmininde Hanehalkı İşgücü Araştırmasının verileri kullanılmıştır. Çalıştığı esas iş dolayısı ile herhangi bir sosyal güvencesi olmayan ücretli çalışanların iktisadi faaliyet bazında dönemsel oranlarının tahmini ile iktisadi faaliyet bazında kayıt dışı ücretli çalışan sayıları ve yapılan işgücü ödemeleri tahmin edilerek hesaba eklenmiştir.

Üretim üzerindeki vergi ve sübvansiyonların hesaplanmasında veri kaynağı olarak Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü tahakkuk esasına göre derlenmiş olan genel Devlet (GY) gelir ve gider kalemleri kullanılmıştır. Üretim üzerindeki vergiler, genel yönetim sektörü dışında yer alan diğer sektörler için GY tarafından toplanan üretim üzerindeki vergi gelirlerinden, GY sektörü tarafından üretim üzerindeki vergi ödemeleri ise üretim üzerindeki vergi giderleri kalemlerinden derlenmiştir.

Tanım ve işleyişine göre doğrudan kurumsal sektör ve faaliyet sınıflaması olan vergi gelirleri doğrudan ilgili kurumsal sektör ve faaliyet sınıflamasına yerleştirilmektedir. Doğrudan sınıflama dışında kalan diğer vergi kalemleri için ise ilgili vergi kalemine göre bilanço kalemlerinden, Arz Kullanım Anketi (AKA) 2012 ve gelir idaresi başkanlığı veri setlerinden elde edilen oranlar kullanılmıştır.

Tanım ve işleyişine göre doğrudan kurumsal sektör ve faaliyet sınıflaması olan sübvansiyon ödemeleri doğrudan ilgili kurumsal sektör ve faaliyet sınıflamasına yerleştirilmektedir. Sınıflaması gerçekleştirilemeyen sübvansiyon kalemleri için AKA 2012 çalışmasında elde edilen imalat sektörlerinin üretim değerleri dağıtım anahtarı olarak kullanılmıştır. Bu verilerin düzenli olarak elde edilmesi sağlanarak hesaplar yeniden üretilmeye başlanmıştır.

BÖLGESEL HESAPLAR ve İLLERE GÖRE TAHMİNLER

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Ulusal Hesaplar alanındaki tüm çalışmalarını Birleşmiş Milletler Ulusal Hesaplar Sistemi (*System of National Accounts, SNA*) ve Avrupa Hesaplar Sistemi (*European System of Accounts, ESA*) standartlarını dikkate alarak yürütmekte ve Sistemde önerilen sınıflama, tanım, kavramlar ve hesaplama kuralları esas alınmaktadır. ESA, 2013 yılında ESA-2010 olarak revize edilerek yürürlüğe girmiştir. Türkiye’de de Ulusal Hesaplar Sisteminin geliştirilmesine yönelik gerçekleştirilen ana revizyon çalışmaları kapsamında;

- sisteme yeni veri kaynakları eklenerek,
- hesaplar yeni yöntemlere göre güncellenerek,
- sınıflama farklılıkları hesaplara yansıtılarak

ESA-2010’a uyum çalışmaları tamamlanmıştır.

TÜİK tarafından 2004-2014 yılları için İBBS Düzey 2 ve Düzey3’te NACE (Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması) Rev.2 sınıflamasına göre tarım, sanayi, hizmetler ayrıntısında yayımlanan Bölgesel-Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla tahminleri, ESA-2010 ve SNA-2008’de yer alan tanım ve kavramlar ile uyumludur. Avrupa Ulusal Hesaplar ve Bölgesel Hesaplar Sistemi, ekonomik sistemin ekonomik ve mali faaliyetlerinin ölçümüne, bunların bileşenlerine ve aralarındaki bağlantılara ilişkin bir çatı oluşturur. Bölgesel Hesaplarda ölçümlerin amacı; ekonomik bir bölge içinde, ekonomik birimlerin, yerleşik veya yerleşik olmayan diğer birimlerle yaptığı işlemlerdir. Bölgesel Hesaplarda Gayrisafi Katma Değerin (GSKD) dağıtımı için temel kural, üretici birimin yerleşik olduğu bölgeye Gayrisafi Katma Değerin dağıtılmasıdır. Yani, Gayrisafi Katma Değer yaratıldığı ile dağıtılmaktadır.

Ana revizyon çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen Yıllık Ulusal Hesaplar tahminleri ve yöntemdeki değişiklikler Bölgesel Gayrisafi Yurt içi Hâsıla tahminlerine yansıtılarak, üretim yöntemi ve cari fiyatlar ile İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) 2. Düzey’e karşılık gelen 26 bölge ve 3. Düzey’e karşılık gelen 81 il için 2004-2014 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

Güncellenen Bölgesel Gayrisafi Yurt içi Hâsıla tahminlerinde yöntem, veri kaynakları ve faaliyet sınıflaması değişmiştir. Bölgesel Gayrisafi Yurt içi Hâsıla’nın derlenmesinde temel olarak üretim yöntemi kullanılmaktadır. Devlet sektörü için gelir yöntemi uygulanmaktadır. Hesaplamalar, yeni veri kaynaklarına dayandırılacak şekilde genişletilmiş ve detaylandırılmıştır. Gayrisafi Yurt içi Hâsıla’nın bölgeselleştirilmesi; anketler, idari kayıtlar ve sayıma dayanmaktadır.

Hesaplamalarda kullanılan veri kaynakları

- Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri
- 2012 Arz ve Kullanım Tablosu Anketi
- Hanehalkı Bütçe Anketi
- Hanehalkı İşgücü Anketi
- Bitkisel Üretim İstatistikleri

- Hayvancılık İstatistikleri
- Su ürünleri İstatistikleri
- Tarımsal Fiyat ve Ekonomik Hesaplar
- 2009 Tarımsal İşletmeler Ekonomik Yapı Araştırması
- Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE)
- Dış Ticaret İstatistikleri
- Turizm İstatistikleri
- Mali Aracı Kuruluş İstatistikleri
- Radyo ve Televizyon Kurum İstatistikleri
- 2011 Nüfus ve Konut Araştırması
- Maliye Bakanlığı
- Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)
- Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Ormancılık İstatistikleri)

Bölgeselleştirme yöntemleri

Bölgesel hesaplar konusunda her ülke yapacağı çalışmalarda kendi idari, ekonomik ve mali yapısı ile birlikte, sahip olduğu kayıt sistemine göre en uygun yöntemi belirlemektedir. Bölgeselleştirmede kullanılan yöntemler:

- a. **Tümevarım:** Bölgede bulunan birimlerin verileri derlenerek, bölgesel toplama ulaşıncaya kadar yukarı doğru eklenerek çıkılır ve ülkenin toplam GSKD rakamına ulaşılır.
- b. **Sahte tümevarım:** Yerel faaliyet birimlerine ait verilerin olmadığı durumlarda uygulanmaktadır. Yerel faaliyet birimi verileri girişim, faaliyet birimi veya yerel birim aracılığı ile uygun yöntemler kullanılarak tahmin edilebilir, sadece çok bölgesi yerel birimleri olan girişimler için bu yöntemin uygulanma ihtiyacı vardır. Bölgeselleştirmek için dağıtım anahtarı (işgücü ödemeleri, çalışan sayısı vb) kullanılır.
- c. **Tümdengelim:** Ülke toplamı bölgelere yerel birimler seçilmeksizin dağıtılır. Dağıtımın gerçekleştirilmesinde kullanılacak dağıtım anahtarının mümkün olduğunca kestirimi yapılan değişkeni açıklayabilir olması hedeflenir. Fakat yine de, kullanılacak dağıtım anahtarının doğru bir bölgesel kapsama sahip olması bakımından bölgede bulunan birimin bilgisi gereklidir.

2004-2014 yıllarına ilişkin hesaplanan Bölgesel Gayrisafi Yurt içi Hâsıla tahminlerinde temel yöntem sahte tümevarım olmakla birlikte, tümevarım ve tümdengelim yaklaşımları da kullanılmaktadır. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık sektörü (NACE Rev.2 Kısım A) için tümevarım yöntemi; Finans ve Sigorta Faaliyetleri (NACE Rev.2 Kısım K), Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik (NACE Rev.2 Kısım O), Hanehalkına Hizmet Eden Kâr

Amacı Olmayan Kuruluşlar ve Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri (NACE Rev.2 Kısım T) için tümdengelim yöntemi; diğ r sektörler için de sahte tümevarım yöntemi uygulanmaktadır.

Bölgesel Gayrisafi Yurt içi Hâsıla Hesaplamaları

Bölgesel Gayrisafi Yurt içi Hâsıla tahminlerinde, sektörlere göre veri kaynakları farklılaştığı için hesaplama yöntemleri de farklılık göstermektedir.

 BBS Düzey 2 ve Düzey 3'te 2004-2014 yılları için hesaplanan Bölgesel Gayrisafi Yurt içi Hâsıla tahminlerinde Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri temel veri kaynağı olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple, Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri'nin kapsadığı aştığıdaki sektörlerin tamamı için katma değ rin b lgeselleştirilmesinde sahte tümevarım yaklaştımı uygulanmaktadır (NACE Rev.2):

Kısım B	- Madencilik ve Taşt Ocakçılığı
Kısım C	- İmalat
Kısım D	- Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı
Kısım E	- Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
Kısım F	- İnşaat
Kısım G	- Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taştıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı
Kısım H	- Ulaştırma ve Depolama
Kısım I	- Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
Kısım J	- Bilgi ve İletişim
Kısım M	- Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler
Kısım N	- İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
Kısım P	- Eğitim
Kısım Q	- İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
Kısım R	- Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor

Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri'nden, giriştımlerin üretim ve ara tüketim değ rlere göre elde edilen gayrisafi katma değ rin  BBS Düzey 2'yi oluştıran 26 bölgeye ve Düzey 3'  oluştıran illere dağıtılması, farklı adımlarla ger ekleşt rilmektedir:

Büyük giriştımler (20 veya daha fazla çalışanı olan), tek bölgeli ve çok bölgeli giriştımler olarak ikiye ayrılmaktadır. Tek bölgeli giriştımlerin bütün işlemleri, kendi ekonomik çıkarlarının merkezi niteliğini taşıyan bölgede gösterildiği için yani, ekonomik çıkarlarının merkezi tek bir bölge içinde olduğu için, bölgelere göre gayrisafi katma değ r doğrudan hesaplanmaktadır. Çok bölgeli giriştımlerde ise ekonomik çıkar merkezi birden fazla bölgeyi kapsar. Bu sebeple çok bölgeli giriştımler için gayrisafi katma değ rin bölgelere dağıtılmasında, dağıtım anahtarı olarak maaşt ve ücretler kullanılmaktadır. Gayrisafi katma değ r, maaşt ve ücretlerin dağılımına göre 26 bölgeye ve illere dağıtılmaktadır.

Küçük giriştımler (20'den az çalışanı olan) için Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan üretim ve ara tüketim değ rleri alınarak katma değ r hesaplanmaktadır. Hesaplanan katma değ r, SGK'dan alınan çalışan sayısına göre  BBS Düzey 3'te yerel birimlere dağıtılmaktadır.

Son olarak, Hanehalkı İşgücü Anketi'ne göre işgücü girdi yaklaştımı kullanılarak kayıtdışılık düzeltmesi yapılmakta ve  BBS Düzey 3 için bu sektörlere ilişkin gayrisafi katma değ r elde edilmektedir.

Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık sektörü, Finans ve Sigorta Faaliyetleri, Gayrimenkul Faaliyetleri, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Ev içi çalışan personelin

işverenleri olarak hanehalklarının faaliyetleri sektörlerinin veri kaynakları farklı olduğu için bu sektörlerle ilişkin hesaplamalarda farklı yöntemler kullanılmaktadır.

Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık (NACE Rev.2 Kısım A)

Tarım sektörünün alt sektörleri olan; Bitkisel Üretim, Hayvancılık, Ormancılık ve Balıkçılık sektörlerinin üretim değerleri il düzeyinde hesaplanmaktadır. Sektörlere ilişkin ara tüketim değerleri için 2012 Arz ve Kullanım Tablosu Anketi'nden elde edilen girdi/çıktı oranları kullanılmaktadır. İl düzeyinde üretim ve ara tüketim değerlerinden elde edilen gayrisafi katma değer, tümevarım yöntemiyle İBBS Düzey 2 ve Düzey 3 için hesaplanmaktadır.

Hayvancılık verileri Tarım İstatistikleri Grubu'ndan elde edilmektedir. Et üretimi, canlı hayvan sayısı, kesime giden hayvan sayısı, et birim fiyatı (ÜFE) ve canlı hayvan birim fiyatı dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Bunun yanı sıra hayvancılıkta olduğu gibi yumurta ve süt üretimi için üretim miktarı ve fiyat bilgileri yine Tarım İstatistikleri Grubu'ndan elde edilmektedir.

Ormancılık ile endüstriyel ve yakacak odun üretimi çıktı tahmininde kullanılan kesilen ağaç sayısı ve fiyat bilgisi Orman ve Su İşleri Bakanlığı verilerinden elde edilmektedir. Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği verileri ise Tarım İstatistikleri Grubu'ndan balık üretim miktarı ve fiyatı kullanılarak hesaplanmaktadır.

Zirai ilaçlar, teçhizat bakımı, yakıt, gübreleme, tohum gibi ara tüketim verileri 2009 yılında yapılmış olan Tarımsal İşletmeler Ekonomik Yapı Araştırması'ndan derlenmektedir. Bu anket, ekili alan miktarı ve ara tüketim hesaplamalarında kullanılan hayvan sayısı hakkında ve ara tüketim ve üretim miktarı hesaplamaları hakkında bilgi sunmaktadır.

Finans ve Sigorta Faaliyetleri (NACE Rev.2 Kısım K)

İş gücü Ödemeleri İBBS Düzey 3'de Bölgesel Gayrisafi Katma Değer hesaplamalarında kullanılmaktadır.

Gayrimenkul Faaliyetleri ve İzafi Kira (NACE Rev.2 Kısım L)

İzafi ve gerçek kira bedelleri için ulusal gösterge tahminleri, kırsal-kentsel bölge ve il ayrımı dikkate alınarak derlenmektedir. Böylece gayrimenkul faaliyetleri tümevarım yaklaşımıyla doğrudan hesaplanmaktadır. Bu sektör için gayrisafi katma değer; yerleşiklerin sayısı, TÜFE ve satın alma gücü paritesi kullanılarak hesaplanmaktadır.

2011 Nüfus ve Konut Araştırması, Hanehalkı Bütçe Anketi, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, TÜFE için kira bedeli ve büyük şehirler için (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya) emlak ofislerinden alınan ortalama kira bedeli izafi kira tahminlerinde kullanılmaktadır. Aynı zamanda hanehalkının gayrimenkul sahipliği (ev sahibi ya da kiracı) hakkındaki bilgiler ve hanehalkının kırsal ya da kentsel ayrımında oturduğu yer ile ilgili detaylı bilgiler (oda sayısı, evin büyüklüğü vs.) ise yine 2011 Nüfus ve Konut Araştırması'ndan elde edilmekte ve ortalama kira oranı hesaplamalarında kullanılmaktadır. Bununla birlikte Hanehalkı Bütçe Anketi, kırsal ve kentsel yerleşim yerlerine göre oda sayısı ve büyüklüğünü de hesaba katarak ortalama kira bedeli hesaplamalarında kullanılmaktadır. Toplam hanehalkı sayısı ise Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile tespit edilmektedir.

Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik (NACE Rev.2 Kısım O)

NACE Rev.2 Kısım O için Bölgesel Gayrisafi Yurt içi Hâsıla hesaplamalarında kullanılan işgücü ödemeleri (D.11, D.12, D.622), ara tüketim ve üretim üzerinden alınan vergiler (D.29)

Maliye Bakanlığı'ndan elde edilen verilerle derlenmektedir. Sabit Sermaye Tüketimi, il düzeyinde hesaplanan bölgesel işgücü ödemeleri ve ara tüketime dayalı olarak bölgelere tahsis edilmekte, üretim ve gayrisafi katma değer hesaplanmaktadır. Sektör için, Sabit Sermaye Tüketimi hariç, diğer hesaplamalar tümevarım metodu kullanılarak gelir yöntemiyle tahmin edilmektedir.

Ev içi çalışan personelin işvereni olarak hanehalkları (NACE Rev.2 Kısım T, Bölüm 97)

NACE Rev.2 sınıflamasında yer alan 97 sektörü için Hanehalkı İşgücü Anketi ve TÜFE kullanılmaktadır. Bu sektörde çalışan sayısı, Hanehalkı İşgücü Anketi'nden derlenmektedir. Maaş ücretler ise Hanehalkı İşgücü Anketi, TÜFE ve Hanehalkı Bütçe Anketi kullanılarak hesaplanmaktadır. Bu sektörde kendi hesabına çalışan ve hanehalklarına hizmet eden çalışan sayısı ile Hanehalkı İşgücü Anketi'nden elde edilen iş yeri büyüklüğü, kurum kodu ve ekonomik faaliyet verileri kullanılmaktadır.

BÖLÜM 4: HESAPLARDA YAPILAN GELİŞTİRMELER

ULUSAL HESAPLARDA SABİT DEĞERİN HESAPLANMASI

Ekonomik büyüklüklerin değerlerinin zaman içerisindeki değişimi; bu büyüklüklerin fiyatlarında ya da hacimlerindeki değişimlerden kaynaklanmaktadır. Hacim değişikliklerinin ölçülmesi konusunda fiyatların sabit tutulması gerekmektedir. Fiyatların yıllık desenleri ekonomik faaliyetleri etkilemektedir. Bu nedenle ekonomik büyüklüklerin hacim değişimlerini ortaya koyabilmek için; en yakın ve anlamlı fiyatları sabit fiyat olarak değerlendirmek önemlidir.

Ekonomik büyüklüklerin hacim değişikliklerini ölçmek için kullanılan sabit fiyatların hesaplanmasında zincirleme endeks yöntemleri kullanılmaktadır. Zincirleme endeks yöntemlerindeki ağırlıklar açıklanan yıldan bir önceki yıla ait olan değişkenler olduğundan güncel ekonomik durumu en sağlıklı yansıtan göstergelerin hesaplanmasını sağlamaktadırlar.

ESA-2010'da da hacim hesabında miktarların temel yıl fiyatlarıyla ağırlıklandırıldığı ve sonucun fiyat yapısına bağlı olduğu aktarılmış; fiyat yapısındaki değişikliklerin kısa dönemlerde uzun dönemlere göre daha az olacağından söz edilmiştir. Bu nedenle hacim hesaplamaları ardışık iki yıl için yapılır ve bir önceki yıl fiyatı ile hesaplanır (ESA-2010, 10.20).

Günümüzde iktisadi faaliyetlerin hacim hesaplamasında birçok ülke zincirleme bağlantıları kullanmaktadır. Ülkemizde de dönemlik ulusal hesapların tahmin edilmesinde zincirleme bağlantı yöntemi kullanılmaktadır. Zincirleme bağlantı ile ifade edilmek istenen fikir, temel yılın sıklıkla değiştirilmesi ve kısa dönemli hareketlerin birbirine bağlanmasıdır. Zincirlemedeki bağlantıyı sağlayan dönemden döneme hacimdeki değişiklikler, güncel fiyat yapısını kullanmak için bir önceki yılın fiyatları kullanılarak hesaplanır.

Zincirleme Bağlantı Yöntemleri

Dönemsel ulusal hesaplar zincirlenmiş hacim serileri bir önceki yılın yıllık ortalama fiyatlarını kullanan çeyreklik hacim değişimleridir. Zincirleme bağlantılarda önceki yıl ağırlıklarının kullanılmasında üç yöntem kullanılabilir. Bunlar; yıllık çakışma/bağlantı, bir dönemin çakışması ve yıl üzerinden bir önceki yılın aynı dönemiyle bağlantı (ESA-2010, 12.35). Her üç yöntemde de sabit fiyatlarla tahminler bir önceki yılın ortalama göreceli fiyatlarına dayalıdır.

Yıllık çakışma/bağlantı yöntemi (Annual overlap method-AO);

Yıllık çakışma (*Annual overlap*): Cari yıldaki (t) her bir dönemin ağırlıklandırılması için bir önceki yılın (t-1) ağırlıklandırılmış ortalama fiyat verisini, yıllık veriden türetilen “bağlantı faktörü” ile birlikte kullanır. Bu yöntem, mevcut dönemin değerini, bir önceki yılın dönemlerinin ortalama düzeyiyle karşılaştırır. Bağlantı, bir önceki yılın yıllık zincirleme endeks değeridir. Bu işlemin sonucunda dönemlik hacim değerleri bağımsız yıllık değerlerle uyumlu olarak elde edilir. Buna ilave olarak; bu yöntemde aynı yıl içerisindeki birinci ve dördüncü çeyreğin çeyrekte çeyreğe değişimi kırılmalardan etkilenmemektedir. Buna karşın hacim ölçütleri önceki yılın dördüncü çeyreği ile cari yılın ilk çeyreği arasında kırılmalardan etkilenmektedir (ESA-2010,12.36).

Yıllık çakışmanın matematiksel gösterimi aşağıdaki gibidir.

$$Q_{t,q}^{AO} = \frac{p^{t-1}x^{t,q}}{\frac{1}{4}p^{t-1}x^{t-1}} Q_{t-1}$$

Bu formülde t yılı q çeyreğinin endeks değeri; t-1 yılının fiyatlarıyla t yılının q döneminin değerinin t-1 yılının fiyatlarıyla t-1 yılının değerinin ortalamasına bölünüp bir önceki yılın endeks değeri ile çarpılması ile elde edilir.

Bir dönemin çakışması yöntemi (One quarter overlap-QO);

Bu yöntemde zincir kurulacak nokta önceki yılın son dönemidir. Kurulan zincir önceki yılın son döneminin miktarlarının o yılın yıllık ortalama fiyat ile hesaplanan değerine dayanır. Bir dönemin çakışması yöntemi, önceki dönemdeki miktarların yıllık ortalama fiyat ile değerlendirilmesine dayandığından, yılın tüm çeyrekleri için dönemden döneme değişimde bozulma yapmaz. Ancak, yıllık ortalama zincirleme yönteminden farklı olarak, döneme bağlı bağlantı yöntemi, bağımsız hesaplanmış yıllık zincir bağlantı yöntemi ile ilişkisi olmayan dönemsel zincir serileri ortaya çıkartmaktadır (ESA-2010, 12.37). Bir dönemin çakışması yönteminin matematiksel gösterimi aşağıdaki gibidir;

$$Q_{t,q}^{QO} = \frac{p^{t-1}x^{t,q}}{p^{t-1}x^{t-1,4}} Q_{t-1,4}^{QO}$$

Bu formülde t yılı q çeyreğinin değeri; t-1 yılının fiyatlarıyla t yılının q döneminin değerinin t-1 yılının fiyatlarıyla t-1 yılının dördüncü dönem değerine bölünüp bir önceki yılın dördüncü dönem endeks değerleri ile çarpılmasıyla elde edilir.

Yıl üzerinden bir önceki yılın aynı dönemiyle bağlantı yöntemi (Over the year-OTY);

Bu yöntemde zincir, önceki yılın aynı dönemindeki miktarların önceki yılın ortalama fiyatları ile değerlendirilip, değerlerin oluşturulmasına dayanır. Ancak, bu yaklaşımda sonuçlar, her dönemdeki yapısal kırılmaları ortaya çıkartır ve bu nedenle her dönemden döneme değişim bir kırılmadan etkilenir (ESA-2010, 12.38). Bir önceki yılın aynı dönemiyle bağlantı yönteminin matematiksel ifadesi aşağıdaki gibidir;

$$Q_{t,q}^{OTY} = \frac{p^{t-1}x^{t,q}}{p^{t-1}x^{t-1,q}} Q_{t-1,q}^{OTY}$$

Bu formülde t yılı q çeyreğinin değeri; t-1 yılının fiyatlarıyla t yılının q döneminin değerinin t-1 yılının fiyatlarıyla t-1 yılının q çeyreğinin değerine bölünüp, aynı değerin endeks değeriyle çarpılması ile elde edilir.

Çeşitli pratik nedenlerden dolayı Yıllık çakışma/bağlantı ile zincirleme yöntemi tavsiye edilen yöntemdir (ESA-2010, 12.39).

Dönemsel Ulusal Hesaplarda Kullanılan Zincir Bağlantı Yöntemi

ESA-2010'a uyumlu olarak hesaplanan dönemsel ulusal hesaplar tahmin çalışmasında kullanılan veri kaynakları; Gelir İdaresi Başkanlığı, TÜİK ve diğer kurumlardır. Derlenen bu verilerin cari büyüklükler olmasından dolayı sabit hesaplanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sabit değerler hesaplanırken, çeşitli kaynaklardan elde edilmiş cari büyüklükler üretim ve ara tüketim için hesaplanan deflatörler ile fiyat etkisinden arındırılmış, önceki yıl ortalama fiyatları kullanılarak ESA-2010 tavsiyesine uygun olarak Yıllık çakışma/bağlantı zincirleme yöntemi (*Annual overlap*) uygulanmıştır.

Kullanılan Sabit Hesaplama Yönteminin Önemli Özellikleri

Dönemsel ulusal hesaplarda kullanılan zincir bağlantı yöntemi sayesinde güncel fiyat yapısını kullanmak için en yakın olduğu önceki yıla ilişkin yıllık ortalama fiyatlar kullanılmaktadır.

Ülke ekonomisini en sağlıklı şekilde yansıtmaya karşın zincirleme bağlantı yöntemi kullanıldığından dolayı verilerde toplamsal olmama sorunu ortaya çıkmaktadır. Zincir bağlantı kullanımına yapılan en önemli eleştiri olan toplamsal olmama sorunu bu yöntemle verilerini hesaplayan kuruluşların karşılaştığı en önemli eleştiridir.

Belirli bir temel yılın sabit fiyatlarıyla, değerlerin zaman serisini oluştururken zincirleme endeksi kullanmanın dezavantajı; deflate edilen ana büyüklüğün bileşenlerinin toplamı, deflate edilmiş ana büyüklüğü vermemesidir. Aradaki bu “matematiksel farklılık” ana büyüklüğün farklı alt gruplara ayrıştırılmasıyla değişiklik gösterir.

Toplamsallık, endeks sayıları için toplulaştırmada tutarlılık niteliğinin özel bir çeşididir. Toplulaştırmada tutarlılık, bir büyüklüğün; hem doğrudan detaylı kalemlerin toplulaştırılmasıyla elde edilmesi hem de dolaylı olarak aynı toplulaştırma formülünün alt toplamıya uygulanmasıyla elde edilmesi olarak tanımlanabilir. Özellikle, toplamsallık; toplulaştırmanın her seviyesinde büyüklüğün hacim endeksinin, bileşenlerinin hacim endeksinin ağırlıklı aritmetik ortalaması olduğunu ifade eder. Toplamsallığın kaybedilmesi, farklı dönemler için farklı ağırlıkların kullanılması sebebiyle ortaya çıkar.

Kullanıcılar için zincir bağlantı ölçümlerinin toplamsal olmaması sorunu toplamdaki yüzde değişime bileşenlerin katkısının sunulmasıyla azaltılabilir. Yüzde değişim ölçümüne katkılar toplamsaldır ve bu toplam GSYH hacim büyümesine GSYH bileşenlerinin göreceli önemi açıklanarak kesit analizinin yapılmasına olanak sağlar. Yüzde değişimine katkıyı hesaplamak için kullanılan kesin formül, dikkate alınan toplam serilerin oluşturulmasında kullanılan toplama formülüne ve yüzde değişiminin kapsadığı süreye bağlıdır. Yüzde değişime toplamsal katkılar yıllık çakışma/bağlantı metodu kullanıldığında yıllık zincirlenmiş Laspeyres tipi dönemlik hacim ölçümlerinden hesaplanabilir.

Buna karşın gerek ülke ekonomisini en iyi şekilde yansıtabilmek gerekse de ESA-2010 tavsiyesine uyabilmek için AB üyesi ülkeler zincirleme endeks yöntemini kullanmaktadır.

GÖZLENEMEYEN EKONOMİ (KAYIT DIŞI ve DİĞERLERİ) TAHMİNİ

Ulusal Hesaplar, ekonomik faaliyet kolları veya harcama türleri gibi çeşitli değişkenlere göre üretim sınırı içinde yer alan ekonomik faaliyetleri sunmak için oluşturulmuş bir sistemdir. Ulusal hesaplar sadece yasal ve kayıtlı faaliyetlerle sınırlandırılmamıştır. Ulusal Hesaplar Sistemi çerçevesinde tüm üretken faaliyetlerin tam olarak ölçülebilmesi için, üretim sınırındaki tüm faaliyetlerin kapsanması hedeflenmektedir.

TÜİK, gözlenemeyen ekonomi faaliyetlerinin ölçümünü, “Eurostat’ın Tablo Yaklaşımı”na göre ekonomik faaliyet ve kurumsal sektör detayında gerçekleştirmektedir. Sektör ayrıntısında yapılan hesaplamalarda uluslararası kabul görmüş bir yöntem olan “İşgücü Girdi Yaklaşımı” temel alınmaktadır. Bu yaklaşım hanehalkı işgücü anketlerinin ve nüfus sayımı sonuçlarındaki istihdam verileri ile sanayi ve hizmet istatistiklerinden elde edilen istihdam verilerinin analiz edilmesine dayanmaktadır. Bu kapsamda işgücü verileri, üretim için temel gösterge olarak kullanılmaktadır. Kayıt dışı işgücü verileri kullanılarak, kayıt dışı üretim tahmin edilmektedir. Bu yöntem, Birleşmiş Milletler, OECD, ILO gibi uluslararası kuruluşların önerdiği bir yöntemdir.

GSYH hesaplamalarında gözlenemeyen ekonominin ölçümü için mevcut veri kaynakları gözden geçirilmiş, yeni veriler, sayımlar, idari kayıtlar ilişkin bilgiler sisteme eklenmiştir. Sektörlere ilişkin detaylı girdi yapısına göre oluşturulan 2012 Arz ve Kullanım Tabloları, hesaplamaların geliştirilmesinde önemli bir veri kaynağı ve analiz aracıdır. Gözlenemeyen ekonomi hesaplamalarının, Eurostat tablo yaklaşımına göre sektör detayında yapılmasına olanak sağlamaktadır. Üretim hesabında yapılan düzeltmelerde Hanehalkı İşgücü İstatistikleri ve Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri ile idari kayıtlar temel veri kaynağı iken, Harcama hesabında arz talep yaklaşımına göre yapılan düzeltmelerin temel veri kaynağı Dış Ticaret İstatistikleri, Hanehalkı Bütçe Anketi ve idari kayıtlardır.

Gözlenemeyen Ekonominin ölçümüne ilişkin çalışmalarda, üreticilerin kategorize edilmesini amaçlayan ve standartlaştıran “Eurostat’ın Tablo Yaklaşımı” önerilmektedir. Bu kapsamda, analitik ölçümü kolaylaştırmak için gözlenemeyen ekonomi geliştirilen yedi başlık altında incelenmektedir.

Gözlenemeyen ekonomi hesaplamaları iktisadi faaliyet ayrımında ve kurumsal sektör detayında N1, N3, N6 ve N7 sınıfları için hesaplanmaktadır. Hesaplamalarda temel olarak işgücü girdi yaklaşımı, arz yaklaşımı, arz talep yaklaşımı, mal akımı yaklaşımı ve Arz ve Kullanım tablolarından elde edilen bilgiler kullanılmaktadır.

Gözlenemeyen Ekonominin Ölçümüne Yönelik Tablo Yaklaşımı ve TÜİK Uygulaması

Tablo Yaklaşımı	TANIM	TÜİK’te Kullanılan Yöntem
N1- Kayıtlı olması gereken üreticiler: <i>Yeraltı</i>	Üretici, vergi ve sosyal güvenlik yükümlülüklerinden kaçınmak için kaydolmaz.	<ul style="list-style-type: none">İşgücü girdi yaklaşımı kullanılarak düzeltme yapılmaktadır.Hanehalkı sektörüne eklenmektedir. Genellikle informal sektör olarak kapsanmaktadır.Arz yaklaşımı, Talep yaklaşımı ve Mal akımı yaklaşımı da kullanılmaktadır.

N2- Kayıt olmayan yasadışı üreticiler: <i>Yasadışı</i>	Üretici, yasadışı faaliyette bulunduğu için kaydolmaz. (Uyuşturucu üretimi, kaçakçılık, vb.)	<ul style="list-style-type: none"> · Ön çalışma yapılmıştır. · Veri yetersizliği, bazı verilerin uzman görüşü ve varsayımlara dayanması nedeniyle hesaplamalar sisteme eklenmemiştir.
N3- Kayıt olmak zorunda olmayan üreticiler	Üreticinin kayıtlı olması gerekmez. (Kendi tüketimi için üretim vb.)	<ul style="list-style-type: none"> · Tarım sektöründe hesaplamalara katılmaktadır. · Hanehalkı anketlerine göre incelemeler yapılmaktadır.
N4- İstatistiklere dâhil olmayan kayıtlı tüzel kişiler	İş kayıtlarının hatalı olması, bazı yasal birimlerin belli bir eşik değerinin altında kalmasıyla çerçevenin dışında tutulması	<ul style="list-style-type: none"> · İş kayıtlarının güncel olması bu sınıfta kayıt dışılığı azaltmaktadır. · Sistemde bir düzeltme yapılmamaktadır.
N5- İstatistiklere dâhil olmayan kayıtlı girişimciler	Kayıtlarının güncel olmaması veya doğru olmaması vb. sebeplerle kapsama alınamayan girişimciler.	<ul style="list-style-type: none"> · Sistemde bir düzeltme yapılmamaktadır.
N6- Üreticiler tarafından eksik beyanda bulunulması	Kayıtlı olmasına karşın gelir vergisi, KDV, diğer vergiler veya sosyal güvenlik katkılarında kaçınma amaçlı, gelirlerini olduğundan düşük, giderlerini olduğundan yüksek gösterme durumları.	<ul style="list-style-type: none"> · İşgücü girdi yaklaşımı kullanılarak düzeltme yapılmaktadır. · Bazı sanayi ve büyüklük gruplarına göre çalışan başına düşen gelirlerinin karşılaştırılması yapılmaktadır. · Bazı sanayi ve büyüklük gruplarına göre sektörlerinin ara tüketim brüt çıktı değerleri karşılaştırılmaktadır. · Dış ticaret verileri ile üretim verileri karşılaştırılmaktadır.
N7- Verideki istatistikî eksikler	İkincil faaliyet, bahşiş, aynı maaş-ücret ödemeleri, cevapsızlık düzeltmeleri vb. tahmin problemleri.	<ul style="list-style-type: none"> · Otel ve lokanta sektörlerinde bahşişlere ilişkin düzeltme yapılmaktadır. · 2012 Arz ve Kullanım Anketi sonuçları önemli bir veri kaynağıdır.

DOLAYLI ÖLÇÜLEN MALİ ARACILIK HİZMETLERİ (FISIM) İÇİN YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

FISIM hesaplama yönteminde yapılan değişiklikler aşağıda tablo şeklinde gösterilmiştir.

	FISIM Önceki Yöntem	FISIM Yeni Yöntem
Veri kaynağı	TCMB Para Banka İstatistikleri	BDDK aylık mikro veri seti ve TCMB Para Banka İstatistikleri
Kapsam	Mevduat Bankaları, Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Mevduat Bankaları, Katılım Bankaları, Kalkınma ve Yatırım Bankaları
Yöntem	Metod 4a	Metod 4a
Referans Faiz	Metod 4a yöntemine göre Türk parası ve yabancı para ayrımı yapılmadan, kapsamdaki bankaların TCMB Para Banka İstatistiklerinden hesaplanan tek bir referans faiz oranı kullanılıyordu	Metod 4a yöntemine göre Türk parası ve yabancı para ayrımında BDDK mikro veri setinden iki referans faiz oranı hesaplanıyor
Menkul Değer Cüzdanı	Dâhil ediliyordu	Dâhil edilmiyor
Kredi ve Mevduat Dağılımı	Kurumsal sektörler için "kredi ve mevduat dağılımının aritmetik ortalaması" ile "kredi dağılımının" aritmetik ortalaması sonucunda bulunan oranlar, FISIM'in toplam output değeri çarpılarak FISIM'in kurumsal sektörler için dağılımı bulunuyordu	Kurumsal sektöre göre kredi dağılımı ile FISIM üzerindeki kredi değeri işlem görüyor. Mevduat dağılımı ile de FISIM üzerindeki mevduat değeri işlem görerek FISIM'in Kurumsal sektöre göre çıktı değeri bulunuyor
Konut Kredileri	Konut kredileri, hanehalkı kısmı hariç tutulup, FISIM'in ara tüketime giden kısmı arasında yer almakta ve mali olmayan şirketlerin altına dâhil edilmekteydi	Konut kredileri FISIM'in ara tüketime giden kısmı arasında ve hanehalkı sektörünün altında yer alıyor
Sabit Fiyat Hesabı	Kullanılan formül gereği cari yıl ve baz yılı referans faiz oranı, cari yıl ve baz yılı kredi faiz oranı, cari yıl ve baz yılı mevduat faiz oranları ve TÜFE genel deflatörü kullanılarak hesaplamalar yapılmaktaydı. Baz yılı bütün çeyreklikler hesaplamalarında aynı oranlar kullanılıyordu. Sabit değer bu yapıda mevduat ve kredi stoku ile doğrudan ve önemli ölçüde ilişkiliydi	Baz yılı kredi, mevduat ve referans faiz oranları için bir önceki yılın ortalaması hesaplanıp zincirleme şeklinde hep bir önceki yılın ortalaması olarak devam ediyor. FISIM formülüne ilgili değerler yerleştirilerek bir önceki yıla ilişkin FISIM değeri bulunuyor. <i>Annual overlap</i> yöntemi ile sabit hızları hesaplanıyor

ARAŞTIRMA-GELİŞTİRME (AR-GE)

Araştırma ve Geliştirmenin (AR-GE), endüstriyel yenilik ve ekonomik büyümeyi teşvik etme konusunda anahtar role sahip olan fikri mülkiyet ürünlerini ortaya çıkardığı kabul

edilmektedir. Ekonomilerde yeni teknolojik ve yapısal gelişimler, aktiflere ilişkin sınırlar ile fikri mülkiyet ürünleri olarak bilinen aktiflerin kapsamını genişletmiş ve bunun sonucunda AR-GE faaliyetleri Ulusal Hesaplarda sermaye oluşumu olarak işlem görmeye başlamıştır. Yeni sistemde AR-GE finansal olmayan üretilmiş sabit aktifler altında sınıflandırılmış olup bu sınıflama içinde yerini alabilmesi için ulusal hesaplarda sermayeleştirilmesi gerekmektedir. Hesaplama düzeyinde farklılık yaratabilecek olan bu kavramsal değişiklik nedeniyle AR-GE'nin uzun dönemde güvenilir ve karşılaştırılabilir tahmininin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Fikri mülkiyet ürünleri, fiziksel varlıklarından ayrı olarak sermaye malı özelliklerine sahiptir: uzun süre varlığını sürdürür, sahibi olunabilir ve fikri mülkiyetin cari değeri, gelecekte beklenen faydalarının toplamı ile belirlenir ve ölçülür. Zaman içinde değerinden kaybeder, ancak, bu değer kaybı yıpranma ve aşınmadan değil zamanla önemini yitirmekten ya da modası geçmekten kaynaklanan bir kayıptır. Fikri mülkiyet ürününün değerini ölçmekteki en büyük güçlük her bir ürünün tanımı gereği benzersiz ve eşsiz olmasıdır.

AR-GE faaliyetlerinin hesaplanmasında TÜİK tarafından yapılan anketler kullanılmış ve maddi olmayan duran varlıklar fikri mülkiyet hesapları altında değerlendirilmiştir. Ankette kamu kesimi, ticari kesim ve yüksek öğretim (üniversiteler) kapsamaktadır. AR-GE Faaliyetleri Araştırması kapsamında kamu kuruluşları, vakıf üniversiteleri ve ticari sektördeki anket sonuçları ile devlet üniversitelerinin bütçe ve personel bilgilerine dayalı olarak Türkiye'de gayrisafi yurtiçi AR-GE harcaması hesaplanmaktadır. Ticari kesim AR-GE araştırması kapsamına özel sektör sanayi ve hizmet girişimleri ile KİT'ler dâhildir. Anket, AR-GE yaptığı veya AR-GE desteği aldığı önceden tespit edilen girişimlere uygulanmaktadır.

Kamu kuruluşları AR-GE verileri yıllık olarak posta ile derlenmektedir. Ticari kesim AR-GE verileri yıllık olarak anket ile derlenmektedir. Yükseköğretim kesimine yönelik AR-GE verileri ise yıllık anket ve idari kayıt bilgileri yardımı ile derlenmektedir.

SİGORTA HASAR PRİM ÖDEMELERİNİN UYARLANMASI

SNA-2008 ve ESA 2010 hayat dışı sigorta çıktı hesabında üç farklı yöntem sunmaktadır. Bunlardan maliyet esaslı yaklaşım dışındaki muhasebe ve beklentiler yaklaşımının içerdiği önemli bir yenilik ise düzeltilmiş tazminat değerlerinin hesaplamasıdır ve bu yöntemle afet kayıpları (catastrophic losses) nedeniyle meydana gelen dalgalanmaların giderilmesi amaçlanmıştır.

Ana revizyon çalışmalarında, hayat-dışı sigorta ve reasürans faaliyeti için düzeltilmiş tazminat değeri hesaplanırken beklentiler yaklaşımı (expectations approach) kapsamında Geometrik Olarak Ağırlıklandırılmış Hareketli Ortalama Tekniği (Geometrically Weighted Moving Average Technique) kullanılmıştır. Önceki ve mevcut yıllardaki tazminat/prim oranlarından elde edilen bir düzeltme katsayısı ile cari yıl kazanılan prim toplamı çarpılarak düzeltilmiş tazminat rakamına ulaşılmaktadır.

$$NLR_t = \alpha LR_t + \alpha(1-\alpha) LR_{t-1} + \alpha(1-\alpha)^2 LR_{t-2} + \dots$$

NLR_t: Geometrik olarak ağırlıklandırılmış katlanılması beklenen tazminatlar oranı (geometrically-weighted expected claims incurred ratio)

α : düzleştirme katsayısı=0,3

LR_t: Gerçekleşen hasar oranı (claims incurred ratio) = Yüklenilen tazminatlar / Kazanılan primler

$$NL_t = NLR_t \times P_t$$

NL t: Düzeltilmiş tazminatlar (Adjusted Claims)

P t: Kazanılan Primler

Geriye dönük hesaplamalar için uygun sadece 5 yılın verisi bulunduğundan ve ilk dört yıl için hesaplanan katsayıların düzeltme etkisi yeterli görülmediğinden ve son yıl olan 2013 yılı düzeltme katsayısı daha iyi bir tahmin edici olduğundan tüm yıllara uygulanmıştır. 2014 ve sonrası için hesaplanan oran kullanılmıştır.

Sigorta Hasar Primleri Tablosu

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hayat-dışı sigorta	Fiili Yüklenen Hasar	7.637.561	7.675.308	9.006.753	11.107.020	12.336.169	14.231.830	18.351.838
	Uyar. Prim Oranı	0,64	0,64	0,64	0,64	0,64	0,63	0,66
	Uyar. Prim Fark	-861.025	-108.017	82.690	-455.810	800.010	395.091	-1.429.237
	Değişim Oranı	-0,11	-0,01	0,01	-0,04	0,06	0,03	-0,08
Reasürans	Fiili Yüklenen Hasar	705.232	628.873	878.530	733.253	652.293	644.695	766.480
	Uyar. Prim Oranı	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56	0,74	0,77
	Uyar. Prim Fark	-246.103	-152.969	-408.007	-118.646	-128.566	7.567	-31.067
	Değişim Oranı	-0,35	-0,24	-0,46	-0,16	-0,2	0,01	-0,04

KENDİ HESABINA YAZILIM

Mevcut ekonomik büyümenin anlaşılmasında yazılımların rolü daha önemli olmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletlerin Ulusal Hesaplar Sistemi (SNA) ve Avrupa Hesaplar Sistemi'nin (ESA), kendi kullanımlarına yönelik üretimi dâhil yazılım satın alımlarının sermayeleştirmesi yönündeki tavsiyesi ile ulusal hesaplarda yazılımların rolü tekrar belirlenmiştir. SNA'deki tavsiye üzerine pek çok OECD ülkesinin istatistik birimleri deneme aşamasındaki hesaplarını yayınlamış ve geliştirmeye çalışmışlardır.

Ulusal Hesaplarda yazılımların sermayeleştirilmesinin açıklanması için öncelikle SNA, ESA ve OECD çalışma grubunun yazılımların ölçülmesine ilişkin tavsiyesi ile gayri maddi aktif olarak yazılımların tanımının incelenmesi gereklidir. ESA'da yazılımların tanımı:

“İşletmelerin üretim sürecinde 1 yıldan fazla kullanmayı planladıkları bilgisayar yazılımları gayri maddi aktif olarak kabul edilir. Yazılımlar piyasadan satın alınmış ya da kendi kullanımlarına yönelik üretilmiş olabilir. Bu tür yazılım edinimleri gayrisafi sabit sermaye oluşumu olarak kabul edilir. Piyasadan yazılım alımları alıcı fiyatlarıyla, kendi kullanımlarına yönelik üretilmiş yazılımlar ise tahmini temel fiyat, tahmini temel fiyatın belirlenemediği durumlarda maliyet hesabına göre değerlendirilir. Yazılımlarda gayrisafi sabit sermaye oluşumu, üretimde bir yıldan daha fazla kullanılacak olan büyük veri tabanlarının satın alımları ve geliştirilmesini de kapsar. Bu veri tabanları yazılımlarla aynı şekilde fiyatlandırılır.”

Bu tanımla birlikte yazılım alımlarının ulusal hesaplarda neden gayrisafi sabit sermaye oluşumu olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Ancak, yinede ölçüm konusunda uygulama açısından yeterince açıklık yoktur. Yazılımların ölçümü ile ilgili OECD çalışma grubu, yazılımları orijinal yazılım ve orijinal yazılımların tekrar üretimi şeklinde iki alt grupta sınıflandırır ve ayrı varlıklar olarak tanımlar. Bu iki alt grup arasındaki kavramsal farklılık ESA tavsiyeleri ile uyumludur.

OECD çalışma grubu kendi hesabına yazılım üretimini, orijinal yazılım yaratılmasına sebep olan üretim süreci olarak tanımlamıştır. Çoğaltılacak orijinaler için, orijinalerin değeri çoğaltılanların satımından elde edilen kârın bugünkü toplam değerine eşittir. Üretimde kullanılacak olan orijinaler için net sermaye akımının bugünkü değeri, orijinalerin değerine eşittir. Ölçüm yapılabilmesi için kendi hesabına yazılımın değeri, piyasa fiyatının doğrudan belirlenmesi zor olduğundan, pratik olarak maliyet hesabından (imputasyon) belirlenir. Bütün OECD ülkelerinin kendi hesabına yazılım üretimini, maliyet hesabıyla tahmin ettiği görülmektedir. Bu yüzden, imputasyon OECD çalışma grubu kendi hesabına yazılımın üretim sürecini 8 aşamada tanımlar:

1. Uygulanabilirlik analizi
2. Fonksiyonellik analizi
3. Detaylı analiz
4. Programlama
5. Test
6. Dokümantasyon
7. Eğitim
8. Bakım.

OECD çalışma grubu kendi hesabına yazılımın üretim değerinin tahmininde bütün çalışanların ödemelerinin ve işletme giderlerinin (2-6 aşamalarda) kapsanmasını tavsiye eder.

Metodoloji

Kendi hesabına yazılım yatırımlarının ölçülmesinde pratikte iki zorluk mevcuttur. Birinci zorluk, kendi hesabına yazılım sürecini belirlemektir. İkinci zorluk ise, üretim sürecinin her aşamasının maliyetini belirlemektir. Şirketler kendi hesabına yazılımı harcama miktarı önemli seviyede olmadığı sürece sermayeleştirmeyebilirler. Ayrıca kendi hesabına yazılımın üretim maliyetleri muhasebe hesaplarında ayrı gösterilmez.

Kendi hesabına yazılım yatırımının ölçülmesinde OECD çalışma grubunun metodolojisi incelendiğinde aşağıda sıralanan aşamaları içerdiği görülür:

1. Profesyonel yazılımcı (ücretli çalışan) sayılarının tahmini
 - 1.1. Müşteriye özel yazılım ve satılmak üzere çoğaltılan yazılımlarla ilgili çalışanlar hariç
 - 1.2. Diğer faaliyetlerle ilgili çalışılan saatler hariç
2. Profesyonel yazılımcıların ücretlerinin tahmini ve işgücü maliyetinin hesaplanması
3. Kendi hesabına yazılım için işgücü hariç maliyetlerin tahmini.

Birinci adımda profesyonel yazılımcı sayısının tahmini için, bunun doğrudan gözlemlenmesi mümkün olmadığından, mesleki sınıflara göre istihdam verisi kullanılmıştır. Uluslararası Standart Meslek Sınıflamasında (ISCO88 ve ISCO08) yazılımlar ile ilgili profesyonel meslek kodları belirlenerek, Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA) verisinden yıllar itibarıyla iktisadi faaliyet kollarına göre (özel kamu ayrımı olmaksızın) ücretli çalışan profesyonel yazılımcıların sayısı tahmin edilmiştir. HİA'nın mikro verisinden ücretli çalışan profesyonel yazılımcıların tahmininde kullanılan ISCO kodları ve tanımları aşağıda verilmiştir:

ISCO-88 için;

Kod	Tanım
2131	Bilgisayar sistem tasarımcıları ve çözümlemecileri
2132	Bilgisayar programcıları
2139	Bys. Sınıflandırılmamış bilgisayarla ilgili profesyonel meslek mensupları

ISCO-08 için;

Kod	Tanım
2522	Sistem yöneticileri
2521	Veritabanı tasarımcıları ve yöneticileri
2519	Bys. Yazılım ve uygulama geliştiricileri ve analistleri
2513	Web ve çoklu ortam geliştiricileri
2512	Yazılım geliştiricileri
2511	Sistem analistleri
2523	Bilgisayar ağları ile ilgili profesyonel meslek mensupları
2514	Uygulama programcıları
2529	Bys. Veritabanı ve bilgisayar ağları ile ilgili profesyonel meslek mensupları

İkinci aşamada ilgili mesleklerde ücretli çalışan başına maaş ücret hesabı yapılmıştır. Maaş ücret hesabı yapılırken yine ana veri kaynağı olarak HİA'nın mikro verisi kullanılmıştır. İlgili meslek gruplarının çalışan başına maaş ücretinin, çalıştıkları iktisadi faaliyet kolundaki ortalama ücrete oranı hesaplanarak her bir yıl için sabit olarak kullanılmıştır. Toplam işgücüne yapılan ödeme tahmini, iktisadi faaliyet kolunda kendi hesabına yazılımla uğraşan meslek kodundaki ücretli çalışan sayısı tahmininin hesaplanan katsayıyla genişletilen ortalama ücretle çarpımı ile yapılmıştır.

OECD'nin çalışma grubunun tavsiyesi üzerine bütün bu meslek grubundaki çalışanların kendi hesabına yazılım üretiminde çalışamayacağı gerçeği ile belirtilen üst limit olan % 50 oranı kullanılarak, çalışan sayısı ve işgücüne yapılan toplam ödemeler sınırlandırılmıştır.

Kendi hesabına yazılım üretiminin değerinin belirlenmesinde hesaplanan üçüncü maliyet unsuru ise işgücü hariç gerçekleşen diğer maliyettir. Bu değer hesaplanmasında "bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler" için girdi-çıkı tablosundan elde edilen oran kullanılmıştır.

Böylece işgücü maliyeti ve işgücü hariç maliyetlerin toplamından hesaplanan maliyet değeri üzerinden kendi hesabına yazılımın üretim değeri yukarıda anlatıldığı gibi hesaplanmış olmaktadır.

İZAFİ KİRA

Ulusal Hesaplarda gayrimenkul hizmetleri sadece konutların kiraya verilmesiyle sağlanan ekonomik faydayı değil aynı zamanda kişilerin sahip olduğu konutlardan elde edilen ekonomik faydayı da kapsamaktadır. Gayrimenkul hizmetleri sektörünün üretim değeri, gerçek kira ve izafi kira değerlerinin toplamıdır.

Sahibi tarafından kullanılmayıp bir ödeme karşılığında başkasının kullanımına verilen bir konut gerçek kira bedeli olarak parasal gelir sağlamaktadır. Kendi sahibi tarafından kullanılan bir konut karşılığında ise parasal bir gelir sağlanmamakta fakat bu kullanım sonucu gelir düzeyine sağlanan katkı ve fayda izafi kira olarak ele alınmaktadır. İzafi kira, konutta ev sahibi, lojman ve diğer (akraba evi vb.) şeklinde oturan hanehalklarının, piyasa koşullarında benzer özelliklerde bir konutu kiralamaları durumunda ödemeleri gereken kira değerini esas alınarak hesaplanmaktadır.

İzafi kiranın hesaplanmasında Ulusal Hesaplar sisteminde kabul görmüş “*Maliyet Hesabı Yöntemi*” ve “*Tabakalama Yöntemi*” olmak üzere iki yöntem bulunmaktadır. Ülkeler veri kaynaklarına ve uygulama kolaylıklarına göre kendilerine en uygun yöntemi seçmektedir.

Tabakalama yönteminde, toplam kiralanacak konut sayısı, tabakalara göre kira değerleri ve konut sayısı bilgileri gerekmektedir. Tabakama yapılırken bölge, oda sayısı gibi konut özellikleri dikkate alınmaktadır. Avrupa Komisyonu kararına göre, konutun yer bilgisi ve en az bir önemli göstergesi temel alınarak; en az 30 hücrede sınıflanan bir tabakalama gerekmektedir. Aynı zamanda yapılan tabakalamanın konut stokunu anlamlı olarak temsil etmesi önemlidir. Değişken sayısı çok olmasa bile kurulan modelin kira piyasasının %70’ni açıklıyor olması ve ilişki katsayısının 0,7’ye ulaşması yeterlidir. Ancak, kiralanacak konut sayısının çok az olduğu veya kiralamanın yaygın olmadığı ülkelerde tabakalama yönteminin kullanılması önerilmez.

Tabakalama yönteminin kullanılmaması gereken durumlar:

- Ülkede kiralanacak konutlar %25’in altındaysa,
- Kiralanacak konutların yarısından fazlası yabancılar, devlet çalışanları tarafından yüksek fiyatlarla kiralanıyorsa, diğer çalışanlar daha düşük kira ödüyorsa,
- Kiralanacak konutlar ülkenin her şehrinde aynı dağılıma sahip değilse

şeklinde sıralanabilir. Tabakalama yöntemi kullanılmadığı durumlarda, konutlara yapılan harcamalar maliyet hesabıyla tahmin edilmektedir. Bu yaklaşımda ev sahiplerinin kendi konutlarında oturmayı sabit bir kirayı dikkate alarak, konutlarını kiraya verdikleri zaman yaptıkları masrafların tahminiyle hesaplanmaktadır. Tahmin için kullanılacak değişkenler

- Ara tüketim (P2);
- Üretim üzerindeki diğer vergiler (D29);
- Sabit sermaye tüketimi (K1);
- Net işletme artığı (B2).

Ara tüketim kapsamında:

- Kendi konutunu tamir bakım masrafları
- Kendi konutunun brüt sigorta primleri
- Ev sahiplerine ödenen sigorta tazminatları (eksi)
- Ev sahiplerinin ödediği net sigorta primleri

Üretim üzerindeki diğer vergiler:

- Ev sahiplerinin konuta ilişkin ödedikleri vergiler;
- Ev sahiplerinin konutun arazisi ve konutun kendisine ödediği vergiler

kullanılmaktadır.

Bu yaklaşımlardan tabakalama yöntemi, gerçek kira değerlerini kullanarak uygulanmaktadır.

İzafi Kira Veri kaynakları

2011 Nüfus ve Konut Araştırması

- Oda sayısı, kır -kent, il düzeyinde izafi ve gerçek konut ayrımı
- Hanehalklarının konuttaki mülkiyet durumlarına göre dağılımı,

Hanehalkı Bütçe Anketi

- Oda sayısına göre gerçek ve izafi kira bilgisi

Tüketici Fiyat Endeksi

- İl düzeyinde kira değerleri,

ADNKS idari kayıt bilgisi

- İl düzeyinde hanehalkı sayısı

TEDAŞ idari kayıt bilgisi

- Mesken elektrik abone sayısı

Arz ve Kullanım Anketi

- CPA 68 Gayrimenkul Hizmetleri için hesaplanan ara tüketim değeri
- Kira endeksleri (dış kaynak)

Gelir İdaresi Başkanlığı verileri kullanılmıştır.

İl düzeyinden derlenen veriler yardımıyla tümevarım yaklaşımıyla Türkiye geneli için izafi kira değeri hesaplanmaktadır. TÜFE'den alınan gerçek kira değeri (kırsal alanlar için üst sınır endeksi alınarak) hanehalkı bütçe anketi ve konut araştırması sonuçlarından hesaplanan konut stoku ile çarpılarak üretim değeri elde edilmektedir. Bu değerden Arz ve Kullanım Anketinden (AKA) elde edilen ara tüketim değeri düşülerek izafi kiranın katma değerine ulaşılmaktadır.

ÜRÜN ÜZERİNDEKİ VERGİLER (D.21)

Arz ve Kullanım Tabloları (AKA) 2012 çalışmasında ürün üzerindeki vergilerin (D.21) dağıtılmasında Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı verileri kullanılmıştır.

Katma Değer Vergisi'nin (KDV) (D.211), ürün detayında dağıtılması amacıyla aşağıdaki hesaplama süreci izlenmiştir:

Analitik Bütçe Sınıflaması Ekonomik Kod 4 seviyesinde derlenen D.21 kalemleri, DIM_ESA dosyası aracılığı ile ESA sınıflamasına dönüştürülmüştür. Seçilen D.21 kalemleri en alt seviyede KDV (D.211), İthalat (D.212) ve diğer ürün üzerindeki vergiler (D.214) şeklinde sınıflandırılmıştır.

Analitik Bütçe Sınıflaması rehberi ve mevzuatın incelenmesi sonucunda doğrudan ürünle ilişkili olan vergi kalemleri ayrıştırılmış, geri kalan vergi kalemleri için ayrı hesaplamalar gerçekleştirilmiştir.

KDV değerlerinin dağıtılmasında GTİP kodları CPA sınıflamasında düzey 5'li,3'lü ve 2'li olacak şekilde sınıflandırılmış ve bu düzeylere göre ortalama oranları hesaplanmıştır.

AKA 2012 tablolarından elde edilen CPA 5'li, 3'lü ve 2'li düzeyde ürün arz değerleri ile bu ortalamalar bir araya getirilerek, arz değerine göre ortalama KDV değeri hesaplanmıştır.

Ürünün arzına bağlı olarak tahakkuk eden KDV değerinin tam olarak hesaplanabilmesi amacıyla ürün düzeyinde daha önce belirlenmiş olan ticaret ve taşıma marjları ile genişletilmiş ve sonuç olarak CPA 5'li, 3'lü ve 2'li düzeyde ürün arz değerine göre tahakkuk eden KDV değerleri, her bir düzey için ayrı olarak ürünün arzına göre tahmin edilmiştir. Hesaplanan değer kısaca aşağıdaki formül ile ifade edilebilir (CPA 5'li düzey için):

$$KDV_{TAH_ARZ} = CPA_{ARZ}^5 * CPA_{ORTVERGIORAN}^5 * (1 + CPA_{TICMARJ}^5 + CPA_{TASMARJ}^5)$$

Farklı düzeyler için elde edilen KDV değerleri toplulaştırılarak CPA 2'li düzeyde ürün arzına göre tahakkuk eden KDV değerleri tahmin edilmiştir.

Ürün arz değerine göre tahakkuk eden KDV değerleri, Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) elde edilen vergi Matrah ve Tahakkuk oranlarına göre yeniden dağıtılmıştır.

GİB tarafından sağlanan ürün bazında Matrah ve Tahakkuk oranları ile uyumlulaştırılmış olan KDV değerleri, Devlet Mali İstatistikleri aracılığıyla elde edilen toplam KDV geliri ile uyumlu olacak şekilde son olarak dağıtılmıştır.

İthal edilen ürünlerden belirlenmiş olan gümrük tarifelerine göre alınan Gümrük Vergileri için GTİP sınıflaması kullanılmaktadır. CPA sınıflamasına dönüşümü gerçekleştirilen ürünlerin elde edilen oranları ile Dış Ticaret İstatistiklerinden elde edilen ithalat değerleri eşleştirilmiş ve ürün düzeyinde ithalat rakamlarına göre tahakkuk eden gümrük vergisi değerleri elde edilmiştir. Tahakkuk eden gümrük vergisi değerlerinin toplam içerisindeki oranı ile Devlet Mali İstatistiklerinden elde edilen toplam gümrük vergisi değeri çarpılarak nihai dağılım değerleri elde edilmiştir.

Tapu harçları olarak yer alan ürün vergilerinin ilk ve ikinci el satış değerlerinin hesaplanabilmesi için Konut Satış İstatistiklerinden toplam satış içerisindeki ilk ve ikinci el satış miktarı oranları kullanılmıştır.

Ürün üzerindeki diğer vergilerin dağıtılmasında ilgili verginin ilişkili olduğu ürünlerin toplam arz değerleri içerisindeki oranları ile elde edilen toplam vergi değerleri çarpılmış ve ürün düzeyinde dağıtım elde edilmiştir.

AKA 2012 Çalışmasında Kullanılan Ürün Üzerindeki Vergiler (D.21)

Hesap Kodu	Hesap Adı	ESA Kodu
600 1 3 1 1	Beyana Dayanan KDV	D.211
600 1 3 1 2	Tevkif Suretiyle Kesilen KDV	D.211
600 1 3 2 1	Petrol ve Doğalgaz Ürünleri	D.212
600 1 3 2 1	Petrol ve Doğalgaz Ürünleri	D.214

600 1 3 2 2	Motorlu Taşıt Araçları	D.212
600 1 3 2 2	Motorlu Taşıt Araçları	D.214
600 1 3 2 3	Alkollü İçkiler	D.214
600 1 3 2 4	Tütün Mamulleri	D.214
600 1 3 2 5	Kolalı Gazozlar	D.214
600 1 3 2 51	Haberleşme Vergisi	D.214
600 1 3 2 52	Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi	D.214
600 1 3 2 6	Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallar	D.214
600 1 3 2 80	6111 sayılı Kanun Kapsamında Tahsil Olunan Özel Tüketim Vergileri	D.214
600 1 3 3 1	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	D.214
600 1 3 4 1	Şans Oyunları Vergisi	D.214
600 1 3 5 1	Özel İletişim Vergisi	D.214
600 1 3 9 51	Eğlence Vergisi	D.214
600 1 3 9 52	Yangın Sigortası Vergisi	D.214
600 1 3 9 53	İlan ve Reklam Vergisi	D.214
600 1 4 1 1	Gümrük Vergileri	D.212
600 1 4 1 2	Ek Mali Yükümlülük	D.212
600 1 4 2 1	İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	D.211
600 1 4 3 1	Diğer Dış Ticaret Gelirleri	D.214
600 1 5 1 1	Damga Vergisi	D.214
600 1 5 2 1	Eğitime Katkı Payı Ayrılması Gereken Damga Vergileri	D.214
600 1 9 1 1	Kaldırılan Vergi Artıkları	D.214
600 3 2 1 2	Radio Yayın Ücreti Lisansı	D.214
600 5 2 1 3	Madenlerden Devlet Hakkı	D.214
600 5 2 1 4	Oyun Kâğıtları Gelirleri	D.214
600 5 2 1 5	Petrolden Devlet Hissesi	D.214
600 5 2 1 6	Hidroelektrik Kaynak Katkı Payı Gelirleri	D.214
600 5 2 5 21	Şans Oyunları Hâsılatından Ayrılan Kamu Payları	D.214
600 5 2 5 8	GSM İşletmelerinden Alınan Hazine Payları	D.214
600 5 2 6 10	MKE'den Alınan İthal Silah ve Fişek Satış Payları	D.212

ÜRÜN ÜZERİNDEKİ SÜBVANSİYONLAR (D.31)

AKA 2012 çalışmasında ürün üzerindeki sübvansiyonların hesaplanmasında, ilgili hesabın mevzuatı ve açıklamalarından faydalanılmıştır. CPA sınıflamalarının nihai olarak hesaplandığı toplulaştırılmış değerler ilgili yıl hesaplamalarında kullanılmaktadır.

AKA 2012 Çalışmasında Kullanılan Ürün Üzerindeki Sübvansiyonlar (D.319)

Hesap Kodu	Hesap Adı	ESA Kodu
630 5 1 1 14	TŞFAŞ	D.319
630 5 1 1 4	Toprak Mahsulleri Ofisi	D.319
630 5 1 1 7	TEDAŞ	D.319

630 5 4 6 11	Kütlü Pamuk Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 12	Yağlık Ayçiçeği Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 13	Soya Fasulyesi Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 14	Kanola Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 15	Dane Mısır Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 16	Zeytinyağı Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 17	Aspir Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 18	Çay Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 19	Buğday Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 2	Ürün Destekleme Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 20	Çeltik Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 21	Diğer Hububat Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 22	Diğer Fark Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 23	Yem Bitkileri Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 25	Sertifikalı Yem Bitkileri Üretimi Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 26	Damızlık Büyükbaş Hayvan Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 27	Suni Tohumlama Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 28	Süt Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 29	Et Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 3	Hayvancılık Destekleme Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 30	Buzağı Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 31	Arıcılık ve Bal Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 32	Hastalıklardan Arı işletme Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 34	Su Ürünleri Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 36	K. Hayvan Yetiştirici Birlikleri Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 37	Hayvan Gen Kaynakları Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 38	Tiftik Üretimi Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 39	İpek Böceği Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 69	İyi Tarım Uygulamaları Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 70	Bakliyat Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 71	Büyük Baş Hayvan Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 73	Su Ürünleri Desteği Ödemeleri	D.319
630 5 4 6 81	Büyükbaş Hayvan Besi Desteği	D.319
630 5 4 6 83	Süt Regülasyonu Desteği Ödemeleri	D.319

SABİT SERMAYE OLUŞUMU

Bir ekonomide bir yıl içerisinde yapılan özel ve kamu sektörü yatırım harcamalarının toplamı olarak tanımlanır. Sabit sermaye oluşumu stoklar ve varlıklardaki değişimin toplamına eşittir. Muhasebe dönemi içinde bir üreticinin sabit aktiflerindeki değişim ile kurumsal birimin üretilmemiş aktiflerinin değerinde ilave artışa sebep olan hizmetlere ilişkin harcamaların toplam değeriyle ölçülür.

Sabit aktifler maddi veya maddi olmayan aktiflerdir, üretim sürecinden çıktılar olarak üretilirler, bir yıldan fazla bir süre için üretimin diğer aşamalarında tekrarlı ve sürekli bir şekilde kullanılırlar.

Sabit Sermaye Oluşumunu hesaplamak için kullanılan verilerin kaynağı Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan idari kayıt olarak derlemiş olduğumuz Bilançolarda yer alan Duran Varlık istatistikleridir.

Sabit Sermaye Oluşumunu hesaplamalarında Mal Akımı Yöntemi kullanılmaktadır. Mal akım yöntemi ile Sabit Sermaye Oluşumunu hesaplayabilmek için yaklaşık 4500 ürün; Ana Sanayi Grupları (MIGs), Uluslararası Ticaret Sınıflamasına Dayalı Geniş Ekonomik Gruplara göre Sınıflama (BEC) ve Dönemsel Hesaplar tarafından kullanılan Yatırım - Ara Malı – Tüketim kodlama ve oranları kullanılarak yeniden gruplandırılmakta ve harcama gruplarına göre üretim yöntemiyle üretim değerleri Avrupa Ekonomik Topluluğunda Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistikî Sınıflaması (CPA2008) düzeyindeki tahmin edilmektedir.

Mal Akım Yönteminin amacı, sanayiler tarafından üretilen tüm ürünlerin aramalı veya nihai tüketim olarak ekonomideki talep alanları ve değerlerini kullanım tablosunun bütün satırları düzeyinde izleyebilmektir. Hesaplama kullanılan verilerin referans kaynakları; ESA2010, CPA2008, GTİP, PRODCOM, TAORBA, BEC, MIGs, RAMON (COICOP), 2002-2012 Arz ve Kullanım Anketi verileridir.

SABİT SERMAYE TÜKETİMİ

Sabit sermaye tüketimi, bir muhasebe dönemi süresinde fiziksel bozulma, normal koşullarda kullanım dışı kalma veya normal kaza zararı sonucunda sahip olunan ve üretim sürecinde kullanılan sabit aktif stoklarının cari değerinde meydana gelen azalma olarak tanımlanır. Sermaye tüketimi üreticilerin sahip oldukları tüm sabit aktifler (değerli metaller hariç) için hesaplanır. Böylece sabit sermaye tüketimi, üretim faaliyeti için kullanılan bir sabit aktifin üretim süresince değerinde meydana gelen azalmayı ölçer.

Sabit sermaye tüketimi vergi amaçlı amortisman veya iş hesaplarında gösterilen amortismandan farklıdır. Sabit sermaye tüketiminin hesaplanmasında sabit varlıkların stokları ve bu varlıkların tür ve niteliklerine bağlı olarak farklı aktifler için beklenen ortalama ekonomik ömür önem kazanmaktadır. Sabit sermaye tüketimi hesaplamalarında, mal akımı yöntemi, Deflâtörler, Sürekli Envanter Yöntemi, Hizmet Ömür kavramları ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan alınan duran varlıklara ilişkin veriler kullanılmaktadır.

Sabit sermaye tüketimi bina ve bina dışı yapılar, ulaştırma araçları, makine ve teçhizatlar, bilgi iletişim teknolojileri vb. sabit sermaye için hesaplanırken SNA-2008 ve ESA-2010'a uyumlu hesaplamalarda tanım gereği fikri mülkiyet hakları, araştırma geliştirme harcamaları ve silah sistemleri gibi sabit sermaye oluşumları için de sabit sermaye tüketimi hesaplanmaya başlanmıştır.

Genel Devletin Sabit Sermaye Tüketimi

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğünden alınan maddi ve maddi olmayan sermaye oluşumları dikkate alınarak ESA-2010 yatırım sınıflaması ayrıntısında hesaplanmaktadır.

STOK DEĞİŞMELERİ

Stoklardaki değişim 4 kategori de toplulaştırılmakta ve hesaplanmaktadır. Bunlar:

- **Mamul Stok Değişimleri:** Satılmak üzere üretilen ürünlerin stoklarındaki değişim
- **Yarı Mamul Stok Değişimleri:** Henüz üretim aşamasındaki ürünlerin stoklarındaki değişim

- **Ara Mal Stok Değişimleri:** Ara tüketime konu edilen hammadde ve malzemelerin stoklarındaki değişim
- **Ticari Mal Stok Değişimleri:** Üzerinde değişiklik yapılmadan satılmak üzere alınan malların stoklarındaki değişim

Veri kaynakları; Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (YSHİ) (stok değerleri), Yıllık Sanayi Ürün İstatistikleri (Üretim, Değeri Satış Değeri, Ara Mamul Oranı), Arz ve Kullanım Tablosu Anketi, 2012 (Ticari Mal Satın Alışları, Ara Tüketim Değeri), Üretici Fiyatları Endeksi'dir (ÜFE).

Stok değişimleri hesabı iki aşamada tamamlanmaktadır:

- **Birinci aşamada,** YSHİ verisinden ilgili değişkenleri kullanarak NACE Rev.2'nin 2'li düzeyinde faaliyete göre toplulaştırılmış dönem başı ve dönem sonu stok değerlerinin cari düzeyleri hesaplanmaktadır.
- **İkinci aşamada,** cari olarak hesaplanan bu büyüklükler, elde tutma karından arındırılarak gerçek stok değişim değerlerine ulaşılmaktadır.

Kurumsal Sektör Hesaplarında Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) verisi kullanılarak NACE Rev.2'ye göre hesaplanan stok değişimleri Mali Olmayan Şirketler Sektörü ve alt Sektörleri (S.11) ve Hanehalkı Sektörü ve Alt Sektörleri (S.14) ayrıntısında hesaplanmaktadır.

BÖLÜM 5: DÖNEMSEL HESAPLARDA YAPILAN GELİŞTİRMELER

2012 Yılına ait Arz-Kullanım Tabloları hazırlandıktan ve Bağımsız Yıllık Hesaplar yapıldıktan sonra Dönemsel Hesaplarda da geliştirilme çalışmaları yapılmış ve idari kaynakların kullanımı artırılmıştır. Sektörlerde ve diğer alanlarda yapılan geliştirmeler aşağıdaki tabloda anlatılmıştır.

	FAALİYETLER	SNA-93 / ESA-95 İÇİN YAPILAN HESAPLAMA	METODOLOJİK DEĞİŞİKLİKLER (SNA-2008 / ESA-2010) ve İSTATİSTİKİ GELİŞTİRMELER
A	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		
	- Bitkisel kesim	<p>Bir önceki yıl fiyatlarıyla zincirleme endeks metodu ile hesaplanmıştır,</p> <p>Dönemlik hesaplamalarda dönemlik ÇEF, yılsonu kesinleştirmelerde yıllık fiyatlar kullanılmıştır,</p> <p>İhracatı olup üretim istatistiklerinde bulunmayan maddeler sektöre eklenmiştir.</p>	<p>- Bitkisel ürün zayıat oranları güncellenmiştir.</p> <p>-Tahıllar, meyveler ve sebzeler alt grubuna yeni ürünler dâhil edilmiştir.</p> <p>- Çiçekçilik üretim hesaplamasında kullanılan veriler Kurum içinden alınmaya başlamıştır.</p> <p>- İkincil ürünler ürün bazında hesaplanmaya başlamıştır.</p>

	- Hayvancılık	<p>Bir önceki yıl fiyatlarıyla zincirleme endeks metodu ile hesaplanmıştır,</p> <p>2001 Tarım Sayımından elde edilen teknik katsayılar, sanayi üretim verilerine dayalı dönemsel dağılım oranları, 2002 Arz ve Kullanım tablolarından elde edilen girdi-çıktı oranları kullanılmıştır.</p>	<p>- Dönemlik üretim istatistikleri,</p> <p>2012 Arz ve Kullanım Tablolarından elde edilen girdi-çıktı katsayılarına dayalı olarak hesap edilmiştir.</p> <p>Hayvancılık sektöründe kırmızı et üretim hesabı canlı hayvan arzı, hayvan varlığı net değişim değeri, kayıt dışı et değeri, ücret karşılığı üretim değeri şeklinde değişmiştir.</p> <p>Süt toplayan işletmelerin kendi çiftliklerinde ürettikleri süt miktarı toplam süt üretimine dâhil edilmemiş, imalat sanayine aktarılmıştır.</p> <p>Yumurta tavuğu (Yarka) hayvancılık üretimi olarak değerlendirilip et tavuğu sanayi üretim hesabına eklenmiştir.</p> <p>Köy yumurtası yumurta üretim hesabına dâhil edilmiştir.</p> <p>Hayvansal gübre üretim kapsamından et tavuğu gübresi çıkarılmıştır.</p> <p>İkincil ürünler ürün bazında hesaplara dâhil edilmiştir.</p>
	<p>- Ormancılık</p> <p>- Balıkçılık</p>	<p>Bir önceki yıl fiyatlarıyla zincirleme endeks metodu ile hesaplama,</p> <p>Dönemlik üretim istatistikleri,</p> <p>2002 Arz ve Kullanım Tablolarından elde edilen girdi-çıktı oranları kullanılmıştır.</p>	<p>Dönemlik üretim istatistikleri,</p> <p>2012 Arz ve Kullanım Tablolarından elde edilen girdi-çıktı katsayılarına dayalı olarak hesap edilmiştir.</p>
B	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		
	<p>- Kömür ve linyit</p> <p>- Ham petrol</p> <p>- Doğal gaz</p>	<p>Bir önceki yıl fiyatlarıyla zincirleme endeks metodu ile alt sektörler düzeyinde hesaplama yapılmıştır.</p> <p>Dönemlik üretim istatistikleri</p>	<p>Veriler GİB'den elde edildiğinden Türkiye'de faaliyet gösteren bütün girişimler kapsamaktadır.</p> <p>GİB tarafından derlenen KDV</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Metal cevheri - Diğer madencilik 	<p>kullanılmıştır.</p> <p>Yıllık düzeyde girdi-çıktı oranı ile girdi hesaplanmıştır.</p> <p>2002 GSİS ve hanehalkı işgücü istihdam verilerine dayalı işgücü girdi yaklaşımı ile kapsam güncellemesi yapılmıştır.</p>	<p>Beyannamesi ve Geçici Vergi Beyannamesi'nden elde edilen verilerden dönemlik GSYH hızları hesaplanmaktadır.</p> <p>Yıllık ortalama fiyat kullanılarak, zincirleme endeks yöntemiyle sabit veriler hesaplanmaktadır.</p> <p>Yıllık veriler yayımlandığında dönemlik verilere ilişkin revize yapılmaktadır.</p> <p>Yeni açılan işyerleri de zamanında kapsama alındığı için veri kaybı yaşanmamaktadır.</p>
C	İMALAT		
	<ul style="list-style-type: none"> - Gıda ürünleri - İçecekler - Tütün ürünleri - Tekstil ürünleri - Giyim eşyaları - Deri ürünleri - Ağaç ürünleri - Kağıt ürünleri - Kayıtlı medya - Kok kömürü - Petrol ürünleri - Kimyasal ürünler - Eczacılık ürünleri - Kauçuk ve plastik 	<p>Bir önceki yıl fiyatlarıyla zincirleme endeks metodu ile alt sektörler düzeyinde hesaplama yapılmıştır.</p> <p>Dönemlik üretim istatistikleri kullanılmıştır.</p> <p>Yıllık düzeyde girdi-çıktı oranı ile girdi hesaplanmıştır.</p> <p>2002 GSİS ve hanehalkı işgücü istihdam verilerine dayalı işgücü girdi yaklaşımı ile kapsam güncellemesi yapılmıştır.</p>	<p>Veriler GİB'den elde edildiğinden Türkiye'de faaliyet gösteren bütün girişimler kapsamaktadır.</p> <p>GİB tarafından derlenen KDV Beyannamesi ve Geçici Vergi Beyannamesi'nden elde edilen verilerden hesaplamalar yapılmıştır.</p> <p>Yıllık ortalama fiyat kullanılarak, zincirleme endeks yöntemiyle sabit veriler hesaplanmaktadır.</p> <p>Yıllık veriler yayımlandığında dönemlik verilere ilişkin revize yapılmaktadır.</p> <p>Yeni açılan işyerleri de zamanında kapsama alındığı için veri kaybı yaşanmamaktadır.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Metalik olmayan mineral ürünler - Ana Metal - Diğer metal - Bilgisayarlar - Elektrikli teçhizat - Diğer Makine - Kara Taşıtları - Diğer Araçlar - Mobilya - Diğer İmalat 		
D	ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİMLENDİRME ÜRETİMİ VE DAĞITIMI		
	- Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı	Dönemlik anketler ve Kurumların Faaliyet Raporları ile hesaplamalar yapılmıştır.	Kurumların Faaliyet Raporları ve GİB verileriyle hesaplamalar yapılmıştır.
E	SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖNETİMİ VE İYİLEŞTİRME FAALİYETLERİ		
	<ul style="list-style-type: none"> - Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması - Kanalizasyon - Diğer 	Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü verileri ve TÜİK tarafından yapılan anketlerle hesaplamalar yapılmıştır.	Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü verileri kullanılmıştır.
F	İNŞAAT		
	<ul style="list-style-type: none"> - Bina - Bina dışı - Diğer 	TÜİK tarafından yapılan anketlerle hesaplamalar yapılmıştır.	<p>Veriler GİB'den elde edildiğinden Türkiye'de faaliyet gösteren bütün girişimler kapsamaktadır.</p> <p>GİB tarafından derlenen KDV Beyannamesi ve Geçici Vergi Beyannamesi'nden elde edilen verilerden hesaplamalar yapılmıştır.</p>

G	TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU KARA TAŞITLARININ VE MOTOSİKLETLERİN ONARIMI		
	<ul style="list-style-type: none"> - Toptan ve perakende ticaret - Motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin ticareti ile onarımı 	2002 Arz ve Kullanım Tablolarındaki oranlar kullanılmıştır.	2012 Arz Kullanım Tablolarındaki oranlar kullanılmaya başlanmıştır.
H	ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA		
	<ul style="list-style-type: none"> - Kara taşımacılığı - Boru hatlarıyla taşımacılık - Suyolu taşımacılığı - Havayolu taşımacılığı - Depolama - Posta ve kurye faaliyetleri 	<p>Karayolu yük, denizyolu yük ve karayolu yolcu dışındaki ulaştırma faaliyetlerinde doğrudan veri kullanılmaktadır.</p> <p>Karayolu ve denizyolu yük taşımacılığında 2002 Arz Kullanım Tablolarına dayalı marjlar kullanılmaktadır.</p> <p>Karayolu yolcu taşımacılığında ticari araç sayılarına ve araç başına üretim değerlerine ve katma değer oranlarına dayanmaktadır. Ayrıca, nüfus artış hızı ve imalat sanayi artış hızı da dikkate alınmaktadır.</p> <p>Havayolu, denizyolu, demiryolu, boru hattı ile taşımacılık, posta, kurye ve diğer faaliyetlere ilişkin doğrudan veri kullanılarak dönemlik üretim, girdi ve katma değer hesabı yapılmaktadır.</p>	2012 Arz Kullanım Tablolarına dayalı marjlar kullanılmaktadır.
I	KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ		
	<ul style="list-style-type: none"> - Konaklama - Yiyecek ve içecek hizmeti 	Yurtdışı ziyaretçiler ve yurtiçi otel lokanta ayrıntısında hesaplanmaktadır. Yurtdışı ziyaretçiler otel ve lokanta sektörü, TCMB Ödemeler Dengesi İstatistikleri ve TÜİK'in yabancı ziyaretçiler anketine ilişkin sonuçlardan hesaplanmaktadır. Yurtiçi otel sektörü, yerli turistlerin geceleme sayısı ve fiyat artışları ile yurt içi lokanta sektörü ise ilgili sektörün istihdam ve fiyat hareketlerine dayalı olarak hesaplanmaktadır.	GİB tarafından derlenen KDV Beyannamesi ve Geçici Vergi Beyannamesi'nden elde edilen verilerden dönemlik değerler hesaplanmaktadır.

		Yurtiçi otel alt sektöründe yerli turistlerin geceleme sayılarına dayalı hesaplama yapılmıştır.	
		Lokanta sektörü üretim değerinde işgücü girdi yaklaşımı kullanılarak kapsam güncellemesi yapılmıştır.	
J	BİLGİ VE İLETİŞİM		
	<ul style="list-style-type: none"> - Yayımcılık - Sinema filmi - Diğer 	TÜİK tarafından yapılan anketlerle hesaplamalar yapılmıştır.	<p>Veriler GİB'den elde edildiğinden Türkiye'de faaliyet gösteren bütün girişimler kapsamaktadır.</p> <p>GİB tarafından derlenen KDV Beyannamesi ve Geçici Vergi Beyannamesi'nden elde edilen verilerden hesaplamalar yapılmıştır.</p>
	Telekomünikasyon	TÜİK tarafından yapılan anketlerle hesaplamalar yapılmıştır.	GSM operatörleri ve internet servis sağlayıcı faaliyetlere ilişkin doğrudan veri kullanılarak, dönemlik üretim, girdi ve katma değer hesabı yapılmaktadır.
K	FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ		
	<ul style="list-style-type: none"> - Finansal hizmet - Sigorta - Diğer 	<p>Bankacılık hizmet gelirleri ve komisyonlara dayalı işlemler için üretim değeri doğrudan yöntemle hesaplanmıştır.</p> <p>Referans faiz hesabı ile mali aracılık hizmetlerinin dolaylı ölçümü için üretim değeri hesaplanmıştır.</p> <p>Mali aracılık hizmetlerinin dolaylı ölçüm değeri sektörlerden girdi olarak düşülmüş, hanehalklarına nihai tüketim olarak eklenmiştir.</p> <p>Sabit hesaplamalarda tüketici fiyat endeksi ve referans faiz oranı kullanılmıştır.</p> <p>Merkez Bankasının üretimi maliyet esasına göre hesaplanmıştır.</p>	<p>Hayat-dışı ve reasürans sigorta faaliyetleri için düzeltilmiş hasar prim ödemelerinin (<i>adjusted claim</i>) yıllara yayılma hesaplaması yapılmaktadır.</p> <p>Sigortacılık sektöründe kapsam; hayat, hayat dışı, emeklilik ve reasürans şirketleri, TARSİM ve DASK'ı içine alacak şekilde genişletilmiştir.</p> <p>Üyelerine Emeklilik Taahhüdünde Bulunan Vakıf ve Sandıklara ait veriler de kullanılmaktadır.</p> <p>Merkez Bankası veri kaynağı kullanılırken yeni hesaplamada BDDK'dan ayrıntılı mizan tabloları alınarak detayda ilgili girdi çıktı kalemleri daha iyi tespit edilmektedir.</p>

		Kapsam güncellemesi yapılmıştır. (Finansal kiralama, faktöring, özel finans kurumları, mali sektöre hizmet eden kâr amacı olmayan kuruluşlar, İMKB, Takasbank).	
L	GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ		
	- Gayrimenkul faaliyetleri	<p>Konut stoku 2000 Bina Sayımı sonuçlarına ve mesken elektrik abone sayılarına dayalı olarak yapılmıştır.</p> <p>Konut tipine (ev, apartman) ve ısıtma sistemine (soba, kalorifer) göre kira değerleri esas alınmıştır.</p> <p>Cari katma değer hesabında girdi-çıktı oranları kullanılmıştır.</p> <p>Dönemlik katma değer hesabında sektörün bütün olarak katma değer-çıktı oranlarına <i>benchmarking</i> yöntemi uygulanmıştır.</p>	<p>Konut stoku, Ulusal Adres Veri Tabanı'ndan (UAVT) il bazında aylık elde edilen konut sayıları ile hanehalkının konuttaki mülkiyet durumuna ve konuttaki oda sayısına göre dağılımından oluşan idari kayıtlardan elde edilmektedir.</p> <p>Hesaplamalarda kent ve kır ayrımında, konutun mülkiyet durumu ve oda sayısına göre kira değerleri esas alınmıştır.</p>
M	MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER		
	<ul style="list-style-type: none"> - Hukuk ve muhasebe faaliyetleri - Mimarlık ve mühendislik faaliyetleri - Piyasa araştırması - Diğer 	2002 girdi-çıktı oranı ile üretim, girdi ve katma değer hesabı elde edilmiştir.	Hesaplamalarda 2012 arz kullanım anketinin sonuçları esas alınıp, sonraki yıllar için hem özel sektör hem de kamu sektörü için Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan veriler kullanılmaktadır.
N	İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ		
	<ul style="list-style-type: none"> - Kiralama ve leasing faaliyetleri - İstihdam faaliyetleri - Seyahat acenteleri - Güvenlik hizmetleri 	2002 girdi-çıktı oranı ile üretim, girdi ve katma değer hesabı elde edilmiştir.	Hesaplamalarda 2012 arz kullanım anketinin sonuçları esas alınıp, sonraki yıllar için hem özel sektör hem de kamu sektörü için Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan veriler kullanılmaktadır.

	- Diğer		
O	KAMU YÖNETİMİ VE SAVUNMA; ZORUNLU SOSYAL GÜVENLİK		
	- Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik	Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü verileri ve TÜİK tarafından yapılan anketlerle hesaplamalar yapılmıştır.	Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü ve Sosyal Güvenlik Kurumu verileri kullanılmıştır.
P	EĞİTİM		
	- Eğitim	2002 girdi-çıktı oranı ile üretim, girdi ve katma değer hesabı elde edilmiştir.	Hesaplamalarda 2012 arz kullanım anketinin sonuçları esas alınıp, sonraki yıllar için hem özel sektör hem de kamu sektörü için Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan veriler kullanılmaktadır.
Q	İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ		
	- İnsan sağlığı hizmetleri - Diğer	2002 girdi-çıktı oranı ile üretim, girdi ve katma değer hesabı elde edilmiştir.	Hesaplamalarda 2012 arz kullanım anketinin sonuçları esas alınıp, sonraki yıllar için hem özel sektör hem de kamu sektörü için Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan veriler kullanılmaktadır.
R	KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR		
	- Yaratıcı sanatlar, gösteri sanatları ve eğlence faaliyetleri - Kütüphaneler, - Spor faaliyetleri - Diğer	2002 girdi-çıktı oranı ile üretim, girdi ve katma değer hesabı elde edilmiştir.	Hesaplamalarda 2012 arz kullanım anketinin sonuçları esas alınıp, sonraki yıllar için hem özel sektör hem de kamu sektörü için Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan veriler kullanılmaktadır.
S	DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ		
	- Üye olunan kuruluşların faaliyetleri - Diğer	2002 girdi-çıktı oranı ile üretim, girdi ve katma değer hesabı elde edilmiştir.	Hesaplamalarda 2012 arz kullanım anketinin sonuçları esas alınıp, sonraki yıllar için hem özel sektör hem de kamu sektörü için Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan veriler kullanılmaktadır.
T	HANEHALKLARININ İŞVERENLER OLARAK FAALİYETLERİ		
	- Ev içi çalışan personelin işverenleri olarak hanehalklarının faaliyetleri - Diğer	Evde çalışan yevmiyeli hizmet sunan (temizlik, çocuk bakımı gibi) kişilerin üretim değerleri sisteme dâhil edilmiştir.	Hesaplamalarda 2012 arz kullanım anketinin sonuçları esas alınıp, sonraki yıllar için hem özel sektör hem de kamu sektörü için Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan veriler kullanılmaktadır.

	DİĞER KONULAR	SNA-93 ve ESA-95 İÇİN YAPILAN HESAPLAMA	METODOLOJİK DEĞİŞİKLİKLER (SNA-2008 / ESA-2010) ve İSTATİSTİKİ GELİŞTİRMELER
	MAL VE HİZMET İHRACATI/İTHALATI		
	- Mal ve Hizmet İhracatı / İthalatı	<p>Genel ticaret rejimi uygulanmaya başlanmıştır.</p> <p>Ödemeler Dengesi 5. El Kitabı tanım ve kavramları kullanılmıştır.</p> <p>Ödemeler dengesinde işlem gören mallar, mal olarak değerlendirilmiştir. Toplam mal ve hizmet ihracatı ve toplam mal ve hizmet ithalatı FOB olarak dengelenmiştir.</p>	<p>Genel ticaret rejimi uygulanmaya devam edilmektedir.</p> <p>Ödemeler Dengesi 6. El Kitabı tanım ve kavramları esas alınmaktadır.</p> <p>Ödemeler dengesinde işlem gören mallar, mal olarak değil hizmet olarak değerlendirilmektedir. Toplam mal ve hizmet ihracatı (FOB), toplam mal ve hizmet ithalatı CIF ve CIF/FOB düzeltmesinden oluşmaktadır. CIF/FOB düzeltmesi ithalat ve ihracat için taşıma sistemine göre navlun ve sigorta, bayrak türüne göre oranlara göre yapılmaktadır. Ödemeler dengesi mal ve hizmet dengesine göre denge oluşturulmaktadır.</p> <p>CIF-FOB düzeltmesi, Eurostat'ın yayımladığı "Arz, Kullanım ve Girdi-Çıktı Tabloları El Kitabı"ndaki (Eurostat Manual of Supply, Use and Input-Output Tables) öneriler doğrultusunda hesaplanmaktadır.</p>
	NİHAİ TÜKETİM		
	- Hanehalkı Nihai Tüketimi	<p>Mal akımı yöntemi kullanılmıştır.</p> <p>Amaca Yönelik Kişisel Tüketim Sınıflaması (COICOP) kullanılmıştır.</p> <p>Dolaylı ölçülen mali aracılık hizmetleri hanehalklarının nihai tüketim harcamalarına dâhil edilmiştir.</p>	<p>2012 Arz-kullanım tablolarına dayalı olarak yeniden hesaplanan mal akım yöntemi kullanılmıştır.</p>

		<p>COICOP gruplarına göre:</p> <p>Ülke sınırları içindeki yerleşik ve yerleşik olmayanların tüm harcamaları,</p> <p>(-) Yerleşik olmayanlar tarafından yurtiçinde yapılan harcamalar</p> <p>(+)Yerleşik olanların yurtdışında yaptıkları harcamalar</p> <p>=Yurtiçi yerleşiklerin (yerleşik hanehalklarının) nihai tüketim harcamasını vermektedir.</p>	
	- Devletin Nihai Tüketimi	<p>Dolaylı ölçülen mali aracılık hizmetleri devletin nihai tüketim harcamalarına dâhil edilmiştir.</p> <p>Döner Sermayeli Kuruluşlar, Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar devlet kapsamına dâhil edilmiştir.</p>	Devletin nihai tüketim harcamalarının hesaplanmasında kullanılan veriler, devletin bütçe hesaplarından alınmaktadır
DOLAYLI ÖLÇÜLEN MALİ ARACILIK HİZMETLERİ (FISIM)			
	FISIM	<p>Türk parası ve yabancı para ayrımı yapılmadan, kapsamdaki bankaların TCMB Para Banka İstatistiklerinden hesaplanan referans faiz oranı kullanılıyordu. Kurumsal sektörlere ait "kredi ve mevduat dağılımının aritmetik ortalaması" ile "kredi dağılımının" aritmetik ortalaması sonucunda bulunan oranlar, FISIM'ın toplam değeri çarpılarak FISIM'ın kurumsal sektörlere göre dağılımı bulunuyordu. Konut kredileri, hanehalkı kısmı hariç tutulup, FISIM'ın ara tüketime giden kısmı arasında yer almakta ve mali olmayan şirketlerin altına dâhil edilmekteydi.</p>	<p>Türk parası ve yabancı para ayrımında BDDK veri setinden referans faiz oranı hesaplanmaktadır. Kurumsal sektöre göre kredi dağılımı ile FISIM üzerindeki kredi değeri işlem görmektedir. Mevduat dağılımı ile de FISIM üzerindeki mevduat değeri işlem görerek Kurumsal sektöre göre değer bulunmaktadır. Konut kredileri FISIM'ın ara tüketime giden kısmı arasında ve hanehalkı sektörünün altında yer almaktadır.</p>
VERGİ VE SÜBVANSİYONLAR			
	- Ürün Üzerindeki Vergiler	<p>Ürün Vergileri, KDV, ÖTV gibi miktara bağlı değişen vergilerdir.</p> <p>Sektörel üretim ve katma değerlerin temel fiyatlarla hesaplanması nedeniyle</p>	<p>2009 bazlı GSYH hesaplamalarında Maliye Bakanlığı'ndan alınan vergiler ürün ve üretim üzerindeki ayrımı gerçekleştirilerek ürün ve üretim üzerindeki vergiler sisteme</p>

		<p>GSYH'ya ulaşmak için ürün vergileri dâhil edilmiştir.</p> <p>1998 bazlı GSYH'yı hesaplamak için ESA-95 metodolojisine uygun olarak hesaplanan vergilerde zaman düzeltmesi (<i>time adjustment</i>) yapılmamıştır.</p> <p>1998 bazlı seride Genel Bütçe İstatistikleri haricinde, diğer vergi verileri kapsam, zamanlılık gibi nedenlerle hesaplamalara dâhil edilememiştir.</p>	<p>alınmıştır.</p> <p>2009 bazlı seride ESA-2010 tavsiyeleri doğrultusunda vergiler için zaman düzeltmesi (<i>time adjustment</i>) yapılmıştır.</p> <p>2009 bazlı seride Maliye Bakanlığı'ndan alınan verilerle Genel Yönetim Bütçe İstatistikleri kapsamında hesaplanmıştır.</p>
	- Üretim Üzerindeki Vergiler	<p><i>Üretim Vergileri</i>, harç, fonlar gibi miktara bağlı olmayan vergilerdir.</p> <p>1998 bazlı GSYH'yı hesaplamak için ESA-95 metodolojisine uygun olarak hesaplanan vergilerde zaman düzeltmesi (<i>time adjustment</i>) yapılmamıştır.</p>	<p>2009 bazlı GSYH hesaplamalarında Maliye Bakanlığı'ndan alınan vergiler ürün ve üretim üzerindeki ayrımı gerçekleştirilerek ürün ve üretim üzerindeki vergiler sisteme alınmıştır.</p> <p>2009 bazlı seride ESA-2010 tavsiyeleri doğrultusunda vergiler için zaman düzeltmesi (<i>time adjustment</i>) yapılmıştır.</p>
	- İthalat Üzerindeki Vergiler	<p>1998 bazlı seride Avrupa Hesaplar Sistemi 1995 (ESA-95) tanım ve metodolojisine uygun olarak hesaplamalar yapılmıştır.</p> <p>1998 bazlı GSYH'yı hesaplamak için ESA-95 metodolojisine uygun olarak hesaplanan vergilerde zaman düzeltmesi (<i>time adjustment</i>) yapılmamıştır.</p>	<p>2009 bazlı seride ESA-2010 tanım ve metodolojisine uygun olarak hesaplamalar yapılmaktadır.</p> <p>2009 bazlı seride ESA-2010 tavsiyeleri doğrultusunda vergiler için zaman düzeltmesi (<i>time adjustment</i>) yapılmıştır.</p>
	- Ürün üzerindeki Sübvansiyonlar	<p>Sektörel üretim ve katma değerlerin temel fiyatlarla hesaplanması nedeniyle GSYH'ya ulaşmak ürün sübvansiyonları çıkarılmıştır.</p>	<p>2009 bazlı seride ESA-2010 tanım ve metodolojisine uygun olarak hesaplamalar yapılmaktadır.</p>
	- Diğer		<p>2009 bazlı seride ESA-2010 metodolojisine uygun olarak Gelir Yöntemiyle GSYH'yı tahmin etmek için üretim ve ithalat vergileri ile ürün ve üretim üzerindeki sübvansiyonlar hesaplanmıştır.</p>

EK-1: ULUSAL HESAPLAR SİSTEMİ'NDE KULLANILAN SINIFLAMALAR

Faaliyet Sınıflamaları

Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması, ISIC
International Standard Industrial Classification of all Economic Activities
Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması, NACE
Statistical Classification of Economic Activities in the European Community

Ürün Sınıflamaları

Avrupa Ekonomik Topluluğunda Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistikî Sınıflaması, CPA
Statistical Classification of Products by Activity in the European Economic Community
Avrupa Topluluğunda Sanayi Ürün Listesi, PRODCOM
List of Industrial Product in the European Community
Türkiye Sanayi Ürünleri Listesi, PRODTR
List of Industrial Product of Turkey

Dış Ticaret Sınıflamaları

Geniş Ekonomik Gruplara Göre Sınıflama, BEC
Classification by Broad Economic Categories, Defined in Terms of Sitc.
Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu Cetveli, GTIP
Common Customs Tariff Nomenclature
Uyumlaştırılmış Mal Tanım ve Kod Sistemi, HS
Harmonized Commodity Description and Coding System

Amaca Göre Sınıflamalar

Devlet Fonksiyonlarının Sınıflandırılması, COFOG
Classifications of the Functions of Government
Amaca Göre Bireysel Tüketim Sınıflaması, COICOP
Classification of individual consumption by purpose
Hanehalkına Hizmet Eden Kâr Amacı Olmayan Kuruluşların Amaca Göre Sınıflaması, COPNI
Classification of the Purposes of Non-Profit Institutions Serving Households

Ulusal Hesaplar

Ödemeler Dengesi, BOP
Balance of Payments
Ödemeler Dengesi Hizmet Sınıflaması, EBOPS
Extended Balance of Payments Services Classification